

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV FINANCÍ

INSTITUTE OF FINANCES

KURZOVÉ ROZDÍLY U ZÚČTOVACÍCH VZTAHŮ

EXCHANGE RATE DIFFERENCES IN DEBTORS AND CREDITORS RELATIONSHIPS

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Barbora Tioková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Ing. Mgr. Karel Brychta, Ph.D.

BRNO 2023

Zadání bakalářské práce

Ústav:	Ústav financí
Studentka:	Barbora Tioková
Vedoucí práce:	doc. Ing. Mgr. Karel Brychta, Ph.D.
Akademický rok:	2022/23
Studijní program:	Účetnictví a daně

Garant studijního programu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává bakalářskou práci s názvem:

Kurzové rozdíly u zúčtovacích vztahů

Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod
Cíle práce, metody zpracování
Teoretická východiska práce
Analýza problému a současné situace
– analýza související právní úpravy
– syntéza získaných poznatků
Vlastní návrhy řešení
– návrh metodického rámce
– dílčí návrhy a opatření pro vybrané typy transakcí
Závěr
Seznam použitých zdrojů
Seznam grafů a tabulek
Přílohy

Cíle, kterých má být dosaženo:

Cílem bakalářské práce je vytvořit metodický návod pro korektní účtování o kurzových rozdílech u zúčtovacích vztahů při reflexi relevantních judikatorních závěrů správních soudů.

Základní literární prameny:

BERÁNEK, Petr. Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady. 8., aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-279-3.

NOVOTNÁ, Monika. Zákon o dani z přidané hodnoty: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-826-9.

Nový zákon o účetnictví se zvláštní částí důvodové zprávy. In: Meziřesortní připomínkové řízení k návrhu zákona o účetnictví [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2022, 26.10.2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2022-10-24_MPR-Novy-zakon-o-ucetnictvi-se-zvlastni-casti-duvodove-zpravy.docx

DRÁB, Ondřej a kol. Zákon o daních z příjmů: komentář. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-054-7.

RYNEŠ, Petr. Podvojný účetnictví a účetní závěrka – Průvodce podvojným účetnictvím k 1. 1. 2023. 23., aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2023. ISBN 978-80-7554-379-0.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2022/23

V Brně dne 5.2.2023

L. S.

doc. Ing. Mgr. Karel Brychta, Ph.D.
garant

doc. Ing. Vojtěch Bartoš, Ph.D.
děkan

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na analýzu kurzových rozdílů vznikajících u zúčtovacích vztahů a specifikuje též situace, kdy kurzové rozdíly nevznikají. Práce se zabývá také stanovením korektního způsobu účtování o dani z přidané hodnoty u zúčtovacích vztahů. Obsahuje návod, který mohou účetní jednotky použít při účtování o kurzových rozdílech.

Klíčová slova

pohledávky, závazky, zálohy, cizí měna, kurzové rozdíly

Abstract

This bachelor thesis focuses on the analysis of exchange differences arising on creditor and debtor relationships, it also specifies situations when exchange differences do not arise. The thesis deals with determining a correct accounting method to record Value Added Tax connected with creditor and debtor relationships. This thesis includes instructions which an entity can use when recording the exchange differences.

Keywords

accounts receivable, liabilities, customer prepayments, prepaid expenses, foreign currency, exchange difference

Bibliografická citace

TIOKOVÁ, Barbora. *Kurzové rozdíly u zúčtovacích vztahů* [online]. Brno, 2023 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/152342>.
Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav financí.
Vedoucí práce doc. Ing. Mgr. Karel Brychta, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 15. 05. 2023

Barbora Tioková

autor

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce doc. Ing. Mgr. Karlu Brychtovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi poskytoval při zpracování této práce.

OBSAH

Úvod	10
Cíle.....	12
Metody a postupy zpracování.....	12
1 Teoretická východiska.....	14
1.1 Definice pojmů.....	14
1.1.1 Závazek.....	15
1.1.2 Pohledávka.....	16
1.1.3 Podíl na obchodní korporaci	17
1.1.4 Práva z cenných papírů, zaknihovaných cenných papírů, derivátů	19
1.1.5 Ceniny.....	20
1.1.6 Cizí měny.....	20
1.1.7 Rezervy	21
1.1.8 Opravné položky.....	21
1.2 Kurzy používané v účetnictví.....	22
1.2.1 Kurz v okamžiku uskutečnění účetního případu.....	22
1.2.2 Kurz ke konci rozvahového dne	23
1.2.3 Kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat DPH.....	23
1.3 Návrh nového zákona o účetnictví.....	24
1.4 Judikatura a její role v českém právním systému.....	25
1.5 Národní účetní rada	26
2 Analytická část.....	27
2.1 Zúčtovací vztahy podléhající kurzovému přepočtu	27
2.1.1 Pohledávky.....	27
2.1.2 Závazky.....	41
2.1.3 Zálohy	55

3	Návod pro účtování o kurzových rozdílech.....	71
3.1	Pohledávky	72
3.2	Závazky	76
3.3	Poskytnuté zálohy	79
3.4	Přijaté zálohy.....	80
	Závěr	81
	Seznam použité literatury	82
	Seznam tabulek	87
	Seznam schémat	89
	Seznam zkratk	90

Úvod

V důsledku stále se prohlubující globalizace¹ většina podniků v rámci své činnosti obchoduje kromě tuzemských obchodních partnerů také s partnery zahraničními. Vzhledem k tomu, že zákon o účetnictví (dále také jen ZoÚ) určuje povinnost vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny², dochází v důsledku veškerých zahraničních obchodů tuzemských podniků k cizoměnovým transakcím, kdy jedna ze stran musí místo své domácí měny použít měnu podle svého obchodního partnera. Vznikají tak situace, kdy je podnik vystaven riziku vyplývajícímu z možných změn vzájemných kurzů těchto dvou měn, na jejichž základě pak dochází ke změnám hodnoty majetku a závazků podniku.

Jedním z důležitých principů ZoÚ je zásada opatrnosti, jejíž uplatnění v praxi znamená mimo jiné také brát v úvahu všechna předvídatelná rizika³, mezi něž se řadí i rizika vyplývající z pohybů měnových kurzů. Této problematice se však právní předpisy věnují pouze v omezeném rozsahu, což může způsobovat určité nejasnosti a rozdíly ve vykazování mezi jednotlivými účetními jednotkami.

Bakalářská práce se zabývá problematikou kurzových rozdílů vznikajících u zúčtovacích vztahů u podnikatelských subjektů, které jsou účetními jednotkami podle ZoÚ, a je pro ně tedy závazná také Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví (dále jen Vyhláška 500/2002 Sb.). Pro tyto účetní jednotky platí, že by se měly řídit též Českými účetními standardy 001-023 (dále jen ČÚS), pokud to není v rozporu s věrným a poctivým zobrazením předmětu účetnictví⁴.

V první části se práce zabývá vymezením teoretického základu jednotlivých pojmů, které souvisí s kurzovými rozdíly, dále pak popsáním role judikatury v českém právním systému a vlivu Národní účetní rady na tvorbu a úpravu legislativních dokumentů týkajících se účetnictví a daní.

¹ LNĚNIČKA, Libor. *Globalizace a její geografický rozměr*.

² Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 4 odst. 12.

³ Vyjádřená např. v § 25 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 36 odst. 1.

Analytická část se zaměřuje na vymezení a systematizaci pravidel pro kurzové rozdíly vznikající v rámci zúčtovacích vztahů (pohledávek, závazků a záloh) a detailně rozebírá různé situace, které u těchto transakcí mohou nastat.

Návrhová část obsahuje návod v podobě rozhodovacích stromů, který může účetní jednotka použít pro stanovení způsobu účtování o kurzových rozdílech u zúčtovacích vztahů, které eviduje.

Cíle

Hlavním cílem práce je vytvořit metodický návod pro korektní účtování o kurzových rozdílech u zúčtovacích vztahů při reflexi relevantních judikatorních závěrů správních soudů.

Mezi dílčí cíle patří vymezení teoretického základu transakcí, na které dopadá povinnost evidovat je v české i cizí měně⁵; dále pak popis a zhodnocení právní úpravy váznoucí k těmto pojmům a provedení systematizace pravidel týkajících se kurzových rozdílů.

Metody a postupy zpracování

V teoretické části práce je použita nejprve metoda analýzy, která pomocí rozkladu celku na jeho jednotlivé části pomáhá poznat podstatné vlastnosti zkoumaného celku⁶. Takto jsou analyzovány jednotlivé pojmy související se stanovováním kurzových rozdílů, aby bylo možné identifikovat jejich podstatné rysy. Jednotlivé poznatky jsou pak metodou syntézy sjednoceny a propojeny v uspořádaný celek⁷, jehož dílčí části si navzájem neodporují. Díky tomu je vytvořen jasně definovaný základ pro stanovení konkrétních pravidel ohledně účtování o kurzových rozdílech. Metoda abstrakce umožňuje při sestavování praktické části práce nezabývat se nepodstatnými vlastnostmi a skutečnostmi⁸, které výsledné stanovisko ohledně účtování kurzových rozdílů nezmění. Práce využívá také metody indukce, kdy je z konkrétních specifických situací vyvozena obecnější zákonitost a také metody dedukce, kdy se z několika předpokladů stanoví nové tvrzení⁹. Důležitou metodou je také komparace, která je využita k porovnávání pravidel¹⁰ uvedených v jednotlivých právních předpisech a odborných publikacích.

⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 4 odst. 12.

⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Psaní a prezentace odborných textů*, s. 33-35.

⁷ Dtto.

⁸ Dtto.

⁹ Dtto.

¹⁰ Dtto.

Vzhledem ke značnému rozsahu problematiky kurzových rozdílů se práce zaměřuje na kurzové rozdíly, které se účtují a jsou vykazovány v rámci zúčtovacích vztahů – tedy u pohledávek, závazků a záloh.

Práce je zpracovávána k podle stavu platného a účinného k 31.12.2022. Kromě aktuálně účinné legislativy je brán zřetel také na nově připravovaný zákon o účetnictví, jehož vydání je naplánováno na rok 2023 a účinnost od roku 2024. Vzhledem k tomu, že se zatím jedná o pracovní verzi, která se zveřejňuje pro účely meziresortního připomínkového řízení¹¹, některé formulace v něm obsažené se mohou v rámci zpracování připomínek ještě pozměnit. Autorka však nepředpokládá zásadní úpravy, jimiž by došlo k významné změně podstaty řešení dané problematiky, jelikož byl návrh zákona připravován téměř pět let, a to ve spolupráci s odborníky působícími v oblasti účetnictví a daní.¹²

¹¹ Odbor 32 – daňová legislativa. Meziresortní připomínkové řízení k návrhu zákona o účetnictví.

¹² MEJZLÍK, Ladislav. Návrh nového zákona o účetnictví zveřejněn.

1 Teoretická východiska

V této kapitole jsou zpracovány definice základních pojmů váznoucích k problematice kurzových rozdílů vycházející z jednotlivých právních předpisů upravujících zejména vedení účetnictví a zdaňování příjmů. Dále je uvedeno, jaké kurzy se používají v účetnictví. Kapitola obsahuje též část věnovanou návrhu nového zákona o účetnictví a způsob stanovování kurzových rozdílů podle tohoto navrhovaného zákona. Následně je popsána role judikatury v českém právním systému a vliv Národní účetní rady v oboru účetnictví a daní.

1.1 Definice pojmů

Účetní jednotka (dále také ÚJ) musí určitá aktiva a pasiva vyjádřená v cizí měně (konkrétně jde o závazky, pohledávky, podíly na obchodních korporacích, práva z cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů a derivátů a ceniny, dále pak o samotné cizí měny, a také rezervy, technické rezervy a opravné položky k majetku a závazkům, pokud jsou tyto evidovány v cizí měně) evidovat jak v dané cizí měně, tak také v měně české.¹³ Na základě této dvojí evidence a kvůli změnám vzájemných směnných kurzů jednotlivých měn v průběhu času je nutné k těmto položkám stanovovat jejich ocenění reálnou hodnotou ke konci rozvahového dne (případně k jinému dni, ke kterému se sestavuje účetní závěrka)¹⁴. Vzniklý rozdíl se pak zaúčtuje na účty finančních výnosů nebo finančních nákladů jako kurzový rozdíl.¹⁵

Aby bylo možné správně určit, v jakých případech je nutné tento postup aplikovat, je potřeba nejprve co nejpřesněji vymezit jednotlivé transakce, kterých se nutnost evidence v české i cizí měně týká. Pro jednotlivé pojmy je vždy postupně uvedena nejprve právně závazná úprava, následně případně další možná pojetí vymezená odborníky v oboru účetnictví a daní. Vynechány jsou pouze technické rezervy, které jsou stanovovány pouze ÚJ provozujícími pojištění (vyjma zdravotního) nebo zajištění.¹⁶

¹³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 4 odst. 12.

¹⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 24 odst. 6 písm. b).

¹⁵ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, § 60 odst. 1.

¹⁶ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 27 odst. 1 písm. c).

1.1.1 Závazek

Základní vymezení pojmu závazek je upraveno v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen OZ) následovně: „*Ze závazku je dlužník povinen něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něho požadovat.*“¹⁷ OZ také vymezuje obsah závazků jako plnění, které musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele.¹⁸ Má-li tedy být plnění majetkové povahy a smí-li se zároveň jednat o konání, zdržení se či strpění něčeho, majetková povaha v tomto případě nemusí nutně znamenat pouze převod majetku mezi dlužníkem a věřitelem – může ji splňovat jakékoli peněžně ocenitelné plnění¹⁹ (může jít např. o poskytnutí služby na základě smlouvy).

ZoÚ ani zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen ZDP) neuvádí žádnou doplňující, zpřesňující či upravující definici závazků vymezenou pro účely těchto zákonů, oba tyto zákony však s pojmem závazek pracují. V souladu se zásadou bezrozpornosti, která by v právním státě měla platit²⁰, lze tedy očekávat, že v obou těchto zákonech jsou závazky chápány v souladu s definicí dle OZ. Problematikou závazků se zabývá také Vyhláška 500/2002 Sb., kde jsou závazky rozděleny na dlouhodobé a krátkodobé podle délky jejich splatnosti.²¹ Z toho lze vyvodit, že pro účely účetnictví se závazkem rozumí povinnost uhradit stanovenou částku. Povinnosti nepeněžní povahy jsou vyjádřeny přímo v účtových skupinách, se kterými dané plnění souvisí (např. povinnost dodat zboží po přijetí zálohové platby by se měla zobrazit v rámci účtové skupiny 38 – *Přechodné účty aktiv a pasiv*, konkrétně na účtu pro účtování výnosů příštích období²²).

Dále jsou závazky uvedeny v některých ČÚS, přičemž nejobsáhleji o závazcích pojednává ČÚS 017 – *Zúčtovací vztahy*. Zde je mimo jiné uvedeno v rámci postupů účtování v účtové skupině 32 – *Závazky (krátkodobé)* také to, že „*se zde zaúčtují přijaté krátkodobé zálohy a závdavky od odběratelů před splněním závazků vůči odběratelům*“²³.

¹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1789.

¹⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1722.

¹⁹ SCHÖN, Monika. Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1722.

²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 15.02.2007, sp. zn. Pl. ÚS 77/06, zveřejněno pod č. 37/2007 Sb., Odůvodnění, část III. A. 36.

²¹ Vyhláška 500/2002 Sb., § 17 odst. 1, § 18 odst. 1.

²² Vyhláška 500/2002 Sb., § 19 odst. 4.

²³ České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Standard č. 017 *Zúčtovací vztahy*, bod 3.2.1.

Autory Interpretace Národní účetní rady (dále také jen NÚR) I-47 jsou poskytnuté zálohy považovány za závazek pouze v případě, že pravděpodobně nedojde ke sjednanému plnění a záloha tedy bude účetní jednotce navrácena.²⁴

1.1.2 Pohledávka

Základní definice pohledávky je uvedena v OZ jako právo věřitele na určité plnění od dlužníka plynoucí ze závazku, přičemž dlužník má povinnost toto právo uspokojit tím, že svůj dluh splní.²⁵ Vzhledem k tomu, že je pohledávka právem věřitele na určité plnění plynoucí dlužníkovi ze závazku a pro obsah závazku platí, že musí mít majetkovou povahu,²⁶ musí proto i pohledávka splňovat požadavek majetkové povahy (stejně jako u závazku, kdy je majetková povaha chápána ve smyslu penězi ocenitelného plnění²⁷).

ZoÚ, ZDP ani Vyhláška 500/2002 Sb. nijak blíže pohledávky nespecifikují, opět pouze z pohledu jimi upravovaných pravidel určují, jakým způsobem je s pohledávkami v dané oblasti potřeba zacházet. Vyhláška 500/2002 Sb. však pohledávky rozděluje na krátkodobé a dlouhodobé podle délky jejich splatnosti.²⁸ Z toho lze vyvodit, že pro účely účetnictví se pohledávkou myslí právo na obdržení peněžních prostředků. Práva na nepeněžní plnění jsou v účetnictví vyjádřena přímo v účtových skupinách souvisejících dodávek (např. právo na obdržení materiálu po uhrazení zálohy se zobrazí na účtu účtové skupiny 15 – *Poskytnuté zálohy na zásoby*),²⁹ nikoli v rámci pohledávek.

Pohledávkami a způsobem jejich účtování se zabývají také některé ČÚS, nejobsáhleji pak ČÚS 017 – Zúčtovací vztahy. Obdobně jako u závazků je také pro pohledávky stanoveno, že s v rámci účtové skupiny 31 zaúčtují také zálohy a závdavky poskytnuté dodavatelům předtím, než daný dodavatel svou část smlouvy splní.³⁰

²⁴ VAŠEK, Libor a Libuše MÜLLEROVÁ. Interpretace I-47 Přijaté zálohy v cizí měně, bod 15.

²⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1721.

²⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1722.

²⁷ SCHÖN, Monika. Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1722.

²⁸ Vyhláška 500/2002 Sb., § 10 odst. 1, § 11 odst. 1.

²⁹ Příloha č. 4 k vyhlášce č. 500/2002 Sb. – obsahuje účtovou skupinu 05 pro účtování o poskytnutých zálohách na dlouhodobý majetek a skupinu 15 pro účtování o poskytnutých zálohách na zásoby.

³⁰ České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Standard č. 017 Zúčtovací vztahy, bod 3.1.1.

V Interpretaci NÚR I-43 se za pohledávku považují pouze ty zálohy, u kterých existuje předpoklad, že nedojde k původně sjednanému plnění a záloha bude účetní jednotkou vrácena (v měně, ve které byla poskytnuta).³¹

1.1.3 Podíl na obchodní korporaci

Zákon o obchodních korporacích (dále jen ZOK) definuje podíl jako „*účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí*.“³² ZOK dále určuje, že podíl smí být představen cenným papírem pouze v případě, že se jedná o kapitálovou společnost (za kterou jsou považovány společnost s ručením omezeným a akciová společnost³³) nebo pokud to stanovuje jiný právní předpis³⁴. V případě, že by tedy byl podíl na obchodní korporaci vyjádřený v cizí měně představen cenným papírem, podléhal by taktéž povinnosti evidence v obou měnách, nicméně již ne jako podíl na obchodní korporaci, ale jako právo z cenného papíru.

V účetnictví se rozlišují tři druhy podílů – podíl ovládané a ovládající osoby, podíl s podstatným vlivem a ostatní podíly.³⁵ Za ovládající osobu se považuje taková osoba, která je v jiné osobě schopna vykonávat rozhodný vliv a ovládanou osobou je pak ta osoba, která je tímto způsobem ovládána.³⁶ Ovládající osobou je také osoba, která může odvolat většinu členů statutárního orgánu, nebo která vlastní alespoň 40% podíl na hlasovacích právech, přičemž stejným či větším podílem nedisponuje jiná osoba.³⁷ Specifickým případem je také situace, kdy v dané osobě ÚJ drží nejméně 30 % hlasovacích práv, přičemž na posledních alespoň třech zasedáních nejvyššího orgánu této osoby představoval podíl držený ÚJ alespoň polovinu hlasovacích práv všech přítomných.³⁸ Podstatným vlivem se rozumí situace, kdy daná osoba není osobou ovládanou a v níž ÚJ disponuje alespoň 20% podílem na hlasovacích právech.³⁹ Mezi

³¹ VAŠEK, Libor a Pěva ČOUKOVÁ. Interpretace I-43 Poskytnuté zálohy v cizí měně, bod 15.

³² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 31.

³³ Dtto, § 1 odst. 2.

³⁴ Dtto, § 32 odst. 2.

³⁵ Příloha č. 1 k vyhlášce č. 500/2002 Sb., položky B.III.1., B.III.3. a B.III.5.

³⁶ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 74.

³⁷ Dtto, § 75 odst. 1, 2, 3.

³⁸ Dtto, § 75 odst. 4.

³⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 22 odst. 5.

ostatní podíly se řadí takové, které nesplňují kritéria pro ovládanou/ovládající osobu ani podstatný vliv.

Správné rozdělení podílů do těchto kategorií je důležité kvůli určení způsobu účtování kurzových rozdílů vzniklých při přecenění těchto tří skupin podílů. Podíly v ovládané osobě a v osobě s podstatným vlivem oceňované ekvivalencí⁴⁰ se přeceňují rozvahově pomocí účtů účtové skupiny 41, přičemž toto přecenění již zahrnuje i kurzové rozdíly. U podílů oceňovaných pořizovací cenou se kurzové rozdíly účtují samostatně, kurzové rozdíly jsou opět účtovány rozvahově.⁴¹ Mikro účetní jednotky⁴² oceňují podíly vždy pořizovacími cenami.⁴³ Rozdělení podílů a postup stanovení jejich hodnoty znázorňuje Tabulka 1 níže.

Tabulka 1: Způsoby oceňování podílů a účtování kurzových rozdílů podle druhu podílu (míry účasti v obchodní korporaci)

Druh podílu (míra účasti)	Kritérium	Způsob ocenění	Kurzové rozdíly
Ovládaná nebo ovládající osoba	Rozhodný vliv ≥ 40 % hlasovacích práv	Pořizovací cenou	Účtová skupina 41, účtují se samostatně
	Schopna odvolat většinu členů statutárního orgánu ≥ 30 % hlasovacích práv (~ 50 % hlasů všech přítomných na posledních třech jednáních nejvyššího orgánu)	Ekvivalencí	Účtová skupina 41, jsou součástí přecenění ekvivalencí
Podstatný vliv	Není ovládanou nebo ovládající osobou a zároveň vlastní ≥ 20 % hlasovacích práv	Pořizovací cenou	Účtová skupina 41, účtují se samostatně
		Ekvivalencí	Účtová skupina 41, jsou součástí přecenění ekvivalencí
Ostatní	Není ovládanou nebo ovládající osobou ani osobou s podstatným vlivem	Pořizovací cenou	Účtová skupina 41, účtují se samostatně

Zdroj: vlastní zpracování podle ZOK, ZoÚ a Vyhlášky 500/2002 Sb.

⁴⁰ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 27 odst. 6.

⁴¹ Vyhláška č. 500/2002 Sb., § 60.

⁴² Viz zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 1b odst. 1.

⁴³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 27 odst. 7.

1.1.4 Práva z cenných papírů, zaknihovaných cenných papírů, derivátů

Základní vymezení cenných papírů (dále také CP) je uvedeno v OZ, přičemž z jeho znění vyplývá, že cenný papír je listinné vyjádření nějakého práva⁴⁴. Toto právo musí být na cenném papíru uvedeno, případně na něm musí být určen emitent a odkaz na emisní podmínky, které toto právo stanovují⁴⁵. Zaknihovaný cenný papír je takový CP, který je nahrazen zápisem do určité evidence a jeho převod je umožněn pouze změnou tohoto zápisu v dané evidenci⁴⁶. Mezi cenné papíry se mimo jiné zařadí také podíly na obchodních korporacích vyjádřené cennými papíry.

Na účtování kurzových rozdílů u cenných papírů má vliv způsob jejich ocenění, obdobně jako u podílů. Pro CP oceňované reálnou hodnotou nebo ekvivalencí jsou kurzové rozdíly součástí ocenění těmito metodami. Pokud je však dluhový CP oceněn pořizovací cenou, vznikající kurzové rozdíly se účtují výsledkově.⁴⁷ Způsoby účtování o kurzových rozdílech u cenných papírů zobrazuje Tabulka 2 níže:

Tabulka 2: Účtování kurzových rozdílů podle způsobu ocenění cenných papírů

Způsob ocenění	Kurzové rozdíly
Reálnou hodnotou	Účtová skupina 41, jsou součástí přecenění reálnou hodnotou
Ekvivalencí	Účtová skupina 41, jsou součástí přecenění ekvivalencí
Požizovací cenou	Účtová skupina 56 nebo 66, účtují se samostatně

Zdroj: vlastní zpracování podle ZoÚ a Vyhlášky 500/2002 Sb.

Deriváty jsou vymezeny v zákoně č. 256/2004, o podnikání na kapitálovém trhu jako některé vybrané druhy investičních nástrojů.⁴⁸ Zjednodušeně lze za derivát označit finanční nástroj, jehož hodnota je odvozena od hodnoty konkrétního podkladového aktiva (nebo vybrané skupiny podkladových aktiv).⁴⁹

⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 514.

⁴⁵ Dtto, § 515.

⁴⁶ Dtto, § 525.

⁴⁷ Vyhláška č. 500/2002 Sb., § 60 odst. 3.

⁴⁸ Zákon č. 256/2004, o podnikání na kapitálovém trhu, § 2 odst. 1 písm. b), který dále odkazuje na některé investiční nástroje uvedené v § 3 tohoto zákona.

⁴⁹ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*, tabulky s. 483 a 617.

1.1.5 Ceniny

Pojem „ceniny“ není definován ani v OZ, ani v ZoÚ, ani v ZDP. Dokonce ani Vyhláška 500/2002 Sb. nestanovuje obsahové vymezení cenin, pouze to, že se považují za peněžní prostředky, účtují se ve skupině 21 a vykazují se v rozvaze v položce C.IV.1.⁵⁰

Jisté vymezení uvádí prováděcí vyhláška pro vybrané ÚJ, kde jsou za ceniny považovány platební prostředky nahrazující peníze sloužící k úhradě (nebo stvrzující již proběhlou úhradu) poplatků, zboží nebo služeb⁵¹. Vyhláška vymezuje také typické ceniny (poštovní známky, kolky, dálniční známky, vstupenky, předplacené jízdenky, telefonní karty, stravenky, dárkové poukázky), nejde však o jejich vyčerpávající výčet. Dále jsou uvedeny též předměty, které ceninami nejsou (peníze, cenné papíry, příkazové bloky, platební karty a stravenky do vlastních stravovacích zařízení).

Příklady cenin uvádí také prováděcí vyhláška pro nepodnikatelské subjekty, která kromě výše uvedených cenin zmiňuje také benzinové karty a jiné poukázky a karty mající povahu cenin.⁵²

1.1.6 Cizí měny

ZoÚ stanovuje povinnost při vedení účetnictví použít českou měnu a zároveň cizí měnu také u „cizích měn“,⁵³ přičemž však dále nedefinuje přesný obsah tohoto pojmu. Dle komentáře vydaného k návrhu nového zákona o účetnictví se jedná o peněžní prostředky v cizí měně⁵⁴. Jde tedy jednak o cizoměnové mince a bankovky v pokladně (valuty), jednak o bezhotovostní peníze na bankovních účtech znějící na cizí měnu (devizy).

⁵⁰ Vyhláška 500/2002 Sb., §40 a § 12a odst. 1.

⁵¹ Vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky, § 25 odst. 3 písm. e).

⁵² Vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, § 16 odst. 2.

⁵³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 4 odst. 12.

⁵⁴ Odbor 32 - daňová legislativa. Meziřesortní připomínkové řízení k návrhu zákona o účetnictví.

1.1.7 Rezervy

Rezervami je dle ZoÚ vyjádřen nejlepší odhad nákladů, které pravděpodobně nastanou, nicméně není jisté, kdy přesně nebo v jaké přesné výši. Také se může jednat o částku potřebnou k vypořádání v budoucnu pravděpodobně vzniklých závazků, u kterých však opět není známa jejich výše či přesný okamžik vzniku. Kromě těchto dvou kategorií je možné tvořit rezervy také podle zvláštních právních předpisů. Výše rezerv se stanovuje k rozvahovému dni.⁵⁵

Rezervami podle zvláštních právních předpisů jsou myšleny rezervy stanovené na základě Zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, které musí být tvořeny a použity pouze v souladu s tímto zákonem. Jde o taxativní výčet situací, ve kterých lze tyto rezervy tvořit.⁵⁶

1.1.8 Opravné položky

Opravné položky slouží k vyjádření přechodného snížení hodnoty majetku.⁵⁷ Vyhláška 500/2002 Sb. určuje pro vykazování zaznamenaných změn ocenění majetku položku *Úpravy hodnot v provozní oblasti*, nicméně těmito úpravami jsou myšleny pouze odpisy a opravné položky vyjadřující snížení hodnoty daného majetku. Vyhláškou 500/2002 Sb. je upraven také postup vytváření a používání opravných položek, přičemž je stanoveno, že mohou být tvořeny pouze na základě proběhlé inventarizace a také se při (každé) inventarizaci posuzuje jejich relevantnost (jejich výše a odůvodněnost). Ve Vyhlášce 500/2002 Sb. je také uvedeno, že se pomocí opravných položek může snižovat hodnota pouze u toho majetku, u kterého není zaznamenána jiným způsobem (např. pomocí vypočtení jeho reálné hodnoty). Použití opravných položek pro účely zaznamenání zvýšení hodnoty majetku je přímo zakázáno. Účetní jednotky mají také možnost tvořit opravné položky podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.⁵⁸

⁵⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 26 odst. 3.

⁵⁶ Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, § 1 – § 3.

⁵⁷ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 26 odst. 3.

⁵⁸ Vyhláška 500/2002 Sb., § 24a, § 55.

Problematicke opravných položek se věnuje ČÚS 005 *Opravné položky*, přičemž neobsahuje jejich upravující či doplňující definici, pouze stanovuje způsoby, jakými mají ÚJ o opravných položkách účtovat. Zároveň zakazuje vytvořit u pohledávky opravnou položku vyšší, než jaká je rozvahová hodnota této pohledávky a určuje také postup při odepsání pohledávky s vytvořenou 100% opravnou položkou.⁵⁹

1.2 Kurzy používané v účetnictví

Aby bylo možné správně pracovat s transakcemi v cizích měnách a s jejich přepočty na měnu českou, je potřeba přesně vymežit, jakým způsobem může ÚJ používat vzájemné směnné kurzy jednotlivých měn. Při účtování nastávají tři různé situace, při kterých je nutné přepočítávat cizí měnu na českou – jsou jimi okamžik uskutečnění účetního případu, konec rozvahového dne (případně jiný den, ke kterému se sestavuje účetní závěrka) a den povinnosti priznat daň z přidané hodnoty (dále také jen DPH).

1.2.1 Kurz v okamžiku uskutečnění účetního případu

Základní pravidlo určuje pro přepočet transakcí v cizích měnách v okamžiku uskutečnění účetního případu aktuální kurz vyhlášený Českou národní bankou (dále jen ČNB).⁶⁰ Dále je také účetním jednotkám umožněno provést přepočet pomocí pevného kurzu, což je kurz stanovený účetní jednotkou na předem dané období (nepřesahující svou délkou účetní období) podle denního kurzu ČNB pro první den tohoto období. Takto stanovený pevný kurz je možné vnitřní směrnici změnit i v průběhu tohoto období a je nutné ho změnit při devalvaci nebo revalvaci české koruny.⁶¹ V případě přímého nákupu nebo prodeje peněz v cizích měnách je možné částky přepočítat také pomocí kurzu, který byl doopravdy použit při směně.⁶²

Okamžikem uskutečnění účetního případu se rozumí den, kdy je splněna dodávka, splněn peněžitý dluh, inkasována pohledávka, postoupena pohledávka, vložena pohledávka, poskytnuta či přijata záloha/závdavek, převzat dluh, zjištěno

⁵⁹ České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Standard č. 005 Opravné položky.

⁶⁰ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 24 odst. 6 písm. a).

⁶¹ Dto, § 24 odst. 7.

⁶² Dto, § 24 odst. 6.

manko/schodek/přebytek/škoda nebo uskutečněn pohyb majetku v rámci ÚJ. V případě oceňování pohledávek vyjádřených v cizí měně je možné za okamžik uskutečnění účetního případu považovat také den vystavení dokladu a při oceňování závazků v cizí měně lze za okamžik uskutečnění účetního případu považovat den přijetí tohoto dokladu.⁶³

1.2.2 Kurz ke konci rozvahového dne

Při stanovení hodnoty aktiv a pasiv podléhajících povinnosti dvojí evidence⁶⁴ k rozvahovému dni je nutné použít pro přepočítání na českou měnu denní kurz ČNB platný pro rozvahový den.⁶⁵

1.2.3 Kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat DPH

Pro účely DPH je stanoveno použití platného kurzu pro osobu provádějící přepočítání ke dni vzniku povinnosti přiznat daň.⁶⁶ Jedná se tedy o kurz, který by účetní jednotka použila pro přepočítání běžných účetních případů (např. používá-li účetní jednotka denní kurz ČNB, použije i pro účely DPH denní kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat DPH). Den vzniku povinnosti přiznat daň se v některých případech nemusí shodovat se dnem účetního případu – např. při pořízení zboží z jiného členského státu EU je dnem vzniku povinnosti přiznat daň den vystavení dokladu nebo patnáctý den měsíce následujícího po obdržení předmětného zboží (podle toho, který z okamžiků nastane dříve),⁶⁷ nicméně okamžik uskutečnění účetního případu bude stanoven podle pravidel pro účetnictví (podle vnitřní směrnice ÚJ se může jednat např. o den obdržení účetního dokladu). V těchto případech je proto nutné nastavit vhodná opatření, která zajistí použití správných kurzů jak pro účely účetnictví, tak pro účely DPH.

⁶³ České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Standard č. 001 Účty a zásady účtování na účtech, bod 2.4.3.

⁶⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 4 odst. 12.

⁶⁵ Dto, § 24 odst. 6 písm. b).

⁶⁶ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 4 odst. 8.

⁶⁷ Dto, § 25 odst. 1.

1.3 Návrh nového zákona o účetnictví

Ministerstvo financí zveřejnilo dne 26. 10. 2022 návrh nového zákona o účetnictví k meziresortnímu připomínkovému řízení. Navrhovatelé tohoto zákona považují za nejdůležitější cíl účetnictví poskytování informací o finanční situaci, finanční výkonnosti a změnách finanční situace dané účetní jednotky. Změny oproti aktuálně platnému ZoÚ tedy spočívají primárně v tom, že již není kladen důraz převážně na řádné účtování, ale na informační hodnotu účetních výkazů. Zároveň také chtějí upustit od kazuističnosti stávajících pravidel a formulovat pravidla dostatečně obecně, což zajistí pružnější reagování zákona na nové aspekty ekonomického života účetních jednotek.⁶⁸

Návrh nového zákona o účetnictví již nepočítá s vyčerpávajícím výčtem všech aktiv a dluhů, u nichž je nutná jejich evidence v cizí měně – v § 58 obsahuje pouze definici povahy těchto aktiv a dluhů. Namísto poměrně dlouhého a ne příliš přehledného soupisu jednotlivých položek je jejich charakter vystižen tak, že „*představují pevné nebo předem stanovené budoucí toky peněžních prostředků v měně odlišné od měny účetnictví*“⁶⁹. K obecnější formulaci bylo přistoupeno primárně z toho důvodu, že dosavadní taxativní výčet může být neúplný⁷⁰. Zároveň se také díky obecné definici vlastností majetku a závazků podléhajících dvojí evidenci předejde nadbytečné tvorbě kurzových rozdílů u těch položek, z nichž v budoucnosti předem známý peněžní tok neplyne a u nichž tedy tvorba kurzových rozdílů neplní svůj primární účel (jímž je věrné a poctivé zobrazení finanční situace, tedy stavu aktiv a pasiv⁷¹).

V návrhu nového zákona o účetnictví je umožněno účetním jednotkám k vedení účetnictví kromě české měny použít také tzv. funkční měnu.⁷² Tou se rozumí „*měna, ve které účetní jednotka uskutečňuje převážnou část svých ekonomických činností*“.⁷³

⁶⁸ Obecná část důvodové zprávy k novému zákonu o účetnictví. Úvod.

⁶⁹ Nový zákon o účetnictví se zvláštní částí důvodové zprávy, § 58.

⁷⁰ Dtto, komentář k § 58.

⁷¹ Dtto, § 13.

⁷² Dtto, § 55 odst. 1 písm. b).

⁷³ Dtto, § 55 odst. 2.

1.4 Judikatura a její role v českém právním systému

Judikátem se rozumí zpravidla rozhodnutí vyšších soudů obsahující obecný či zobecnitelný výklad nějaké právní normy. Zároveň by se mělo jednat pouze o takové předchozí rozhodnutí, které svým významem přesahuje konkrétní případ a přináší nějakou přidanou hodnotu. Dále je pak potřeba, aby takové soudní rozhodnutí bylo publikováno – pokud tento předpoklad není splněn, nemělo by se takové rozhodnutí judikátem nazývat (především z důvodu nemožnosti si znění nepublikovaných právních závěrů ověřit). Za judikaturu se pak označuje větší množství judikátů, které na sebe navazují a podávají podobný právní výklad určité oblasti⁷⁴.

V českém právním systému mají být základním pramenem pro rozhodování soudů zákony a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu.⁷⁵ Zároveň je však nutné zajistit jednotné rozhodování soudů, aby byla zajištěna dostatečná právní jistota. Ve věcech správního soudnictví je proto zřízen Nejvyšší správní soud, který dohlíží na pravomocná rozhodnutí správních soudů a v případě potřeby přijímá tzv. *stanoviska* zajišťující jednotné rozhodování soudů.⁷⁶ Subjekty řešící nějaké sporné otázky v oblasti správní tedy mohou očekávat, že v podobných případech bude rozhodováno konzistentně, proto je možné se při řešení konkrétního případu opírat také o judikáty.

Judikát tedy představuje jisté vodítko, jakým způsobem má být právní norma chápána a aplikována v určitém potenciálně sporném případě. Přesto se však nejedná o absolutně nepřekročitelný závěr – již z principu existence Nejvyššího správního soudu, který má za úkol sledovat a vyhodnocovat jednotlivá pravomocná rozhodnutí správních soudů⁷⁷ vyplývá, že může dojít k odlišným rozhodnutím v podobných případech. Nejvyšší správní soud v takové situaci v rámci zajišťování zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů může vydat buď stanovisko, nebo také zásadní usnesení.⁷⁸

⁷⁴ KRÁLÍK, Lukáš. Tvorba a publikace judikatury, s. 321-322.

⁷⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Článek 95.

⁷⁶ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, § 12 odst. 2.

⁷⁷ Dto.

⁷⁸ Dto, § 12 odst. 3.

1.5 Národní účetní rada

Národní účetní rada se řadí mezi nestátní neziskové organizace (dále jen NNO). Tento pojem není v české legislativě zakotven, nicméně se mezi NNO řadí ty subjekty, které se vyznačují specifickými charakteristickými znaky – mezi ně patří organizovanost, soukromý charakter a nezávislost na státu, nerozdělování zisku (mezi členy, vlastníky, manažery), samosprávnost, dobrovolnost.⁷⁹ NÚR byla založena jako zájmové sdružení právnických osob „*k podpoře odborné způsobilosti a profesní etiky při rozvoji účetních profesí a v oblasti metodiky účetnictví a financování.*“⁸⁰ Jejími členy jsou Komora auditorů České republiky, Komora daňových poradců České republiky, Svaz účetních ČR a Vysoká škola ekonomická (zastoupená Fakultou financí a účetnictví VŠE).⁸¹ Sdružuje tak profesní organizace tří stěžejních profesí, které jsou přímo ovlivněny legislativou týkající se účetnictví a daní a také akademickou obec VŠE. Tím by měla být zajištěna vysoká kvalita, úroveň i praktická využitelnost interpretací vydávaných NÚR, jelikož problematiku nahlíží z pohledu všech zainteresovaných stran.

Ačkoli texty interpretací obsahují profesionální názor odborníků z praxe i akademické půdy, nejedná se o právně závazné dokumenty – právně závazné názory totiž mohou vydávat pouze soudy.⁸² Přesto jsou však interpretace NÚR v praxi využívány,⁸³ neboť jejich primárním účelem je vytvářet optimální postupy v oblasti účetnictví a účetního výkaznictví na základě vhodného používání ZoÚ a ostatních právních předpisů tak, aby tyto postupy zajišťovaly věrné a poctivé zobrazení finanční situace ÚJ, aby byly výkazy účetních jednotek srovnatelné a všeobecně přijímané a aby také výkazy tvořené podle českých předpisů byly harmonizovány s mezinárodně uznávanými účetními principy, pravidly a zvyklostmi.⁸⁴

⁷⁹ Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>.

⁸⁰ Stanovy NÚR. Dostupné z: <http://nur.cz/o-nas/stanovy-nur/>.

⁸¹ Stanovy NÚR. Dostupné z: <http://nur.cz/o-nas/stanovy-nur/>.

⁸² Předmluva Národní účetní rady k Interpretacím českých účetních předpisů. Preambule. Dostupné z: <http://nur.cz/interpretace/predmluva-k-interpretacim-nur/>.

⁸³ POLACHOVÁ, Kateřina a Libuše MÜLLEROVÁ. Interpretation of the National Accounting Board helps accountants and auditors.

⁸⁴ Dtto.

2 Analytická část

Tato kapitola se zabývá vymezením zúčtovacích vztahů uvedených v části 1.1, str. 14 a násl. této práce, pro účely účtování o kurzových rozdílech, přičemž byly použity nejen aktuálně platné zákony a prováděcí předpisy, ale také související judikatura, interpretace Národní účetní rady a v neposlední řadě i návrh nového zákona o účetnictví. Dokud se však nový zákon nestane účinným, není možné v něm obsažené významnější odlišnosti oproti zákonu stávajícímu používat a je nutné se řídit aktuálně platnou legislativou. Analytická část se proto bude zabývat jak stavem do okamžiku nabytí účinnosti nového zákona, tak také předpokládaným stavem po jeho zavedení.

2.1 Zúčtovací vztahy podléhající kurzovému přepočtu

V této části jsou postupně analyzovány zúčtovací vztahy podléhající povinnosti evidence v české i cizí měně, u nichž je proto nutné ke konci rozvahového dne účtovat o vznikajících kurzových rozdílech. Jedná se o pohledávky, závazky, a v určitých případech také o zálohy.

Stěžejní část představují názorné modelové příklady, které jsou sestaveny tak, aby pokrývaly celou škálu možností vzniku cizoměnových transakcí a jejich následného vypořádání. Na konci každé části je pak uvedena souhrnná tabulka vycházející z řešení jednotlivých příkladů, která uvádí skutečnosti mající vliv na účtování kurzových rozdílů k rozvahovému dni.

2.1.1 Pohledávky

Pohledávkou se rozumí právo věřitele na určité plnění (od dlužníka), které plyne ze závazku.⁸⁵ Z pohledu účetnictví se jedná o právo na obdržení předem stanovené peněžní částky.⁸⁶ Práva na nepeněžní plnění jsou v účetnictví zachycována přímo na účtech účtové skupiny souvisejícího plnění,⁸⁷ nejsou tedy pohledávkami v účetním smyslu.

⁸⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1721.

⁸⁶ Vyplyvající z Vyhlášky č. 500/2002 Sb., § 10 odst. 1 a § 11 odst. 1 (rozdělení pohledávek podle délky jejich splatnosti).

⁸⁷ Příloha č. 4 k vyhlášce č. 500/2002 Sb., zahrnující účtové skupiny pro účtování o poskytnutých zálohách mimo třídu 3 (*Zúčtovací vztahy*), ve které jsou obsaženy pohledávky.

Následující část obsahuje příklady, které se shodují v celkové částce bez DPH a datu vystavení faktury (v interní směrnici modelové účetní jednotky je uvedeno, že za okamžik uskutečnění účetního případu u pohledávek v cizí měně považuje datum vystavení faktury⁸⁸), aby byl patrný rozdíl, který je způsoben ostatními parametry. Těmi jsou prodávající (řešená modelová ÚJ), kupující, místo a den naložení a doručení zboží⁸⁹ (případně poskytnutá služba), okamžik úhrady a měna zvolená k úhradě. Příklady jsou vyřešeny formou zápisu jednotlivých účetních záznamů, po nichž následuje krátký komentář poukazující na významné skutečnosti, které ovlivňují způsob řešení daného příkladu. Následně jsou v komentáři uvedeny případy, ve kterých by se postupovalo totožně (a není proto nutné pro ně tvořit samostatný příklad).

Údaje uvedené v závorkách světlejším písmem nepředstavují účtované částky nebo částky vstupující do daňových tvrzení – jsou uvedeny pouze proto, aby bylo patrné, jakým způsobem byla vypočtena hodnota v české měně. Proto je také použit složený účetní zápis, aby bylo rozlišeno, ve kterých případech evidence částky v cizí měně vstupuje do účetnictví a kdy je použita pouze česká měna.

Příklad 1

Podnik, s. r. o., není registrovaným plátcem DPH v tuzemsku⁹⁰, dodal dne 23.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € osobě registrované k dani⁹¹ v Německu. Zboží bylo doručeno z Brna do Berlína. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. K 31.12.2022 (rozhodný den) Podnik neobdržel platbu za tuto fakturu.

Tabulka 3: Zaúčtování příkladu 1

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	10 000 €	24,550	245 500,00	311	60x
31.12.22	Přecenění pohledávky	10 000 €	24,115	241 150,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			4 350,00	563	311

V případě, kdy dodávané plnění není předmětem DPH (v tomto případě jde o situaci, kdy zboží prodává osoba, která není plátcem DPH) odpadá problém se stanovením kurzu a následného přepočtu částky pro účely DPH. V účetnictví figurují pouze částky bez DPH a používají se pouze kurzy pro účely účetnictví – nedochází tedy k situacím, kdy je pro stejný případ potřeba použít dva rozdílné kurzy.

⁸⁸ Zpracováno podle KOVALÍKOVÁ, Hana. *Vnitřní směrnice pro podnikatele*. V souladu s ČÚS 001 Účty a zásady účtování na účtech. Bod 2.4.3.

⁸⁹ Zboží ve smyslu zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty – to platí pro všechny příklady.

⁹⁰ Plátcem DPH se rozumí osoba dle § 6 - § 6fa zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

⁹¹ Definice dle § 4 odst. 1 písm. f) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Totožně budou řešeny i některé případy registrovaného plátce DPH v tuzemsku (dále jen Plátce), a to tehdy, kdy dodá zboží nebo poskytne službu s místem plnění⁹² mimo tuzemsko – takové plnění totiž není předmětem DPH v tuzemsku a je nutné související daňové dopady vyřešit podle legislativy platné ve státě, kde se místo plnění nachází.⁹³

Příklad 2

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH jinému Plátci do jeho sídla v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost neobdržela platbu za tuto fakturu.

Tabulka 4: Zaúčtování příkladu 2

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00		60x
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00		343
31.12.22	Přecenění pohledávky	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			5 263,50	563	311

Při obchodování mezi dvěma Plátci na území tuzemska je prodávající povinen vystavit daňový doklad a na jeho základě přiznat DPH.⁹⁴ Vzniklá pohledávka tedy kromě ceny dodaného zboží zahrnuje také částku daně – ta však musí být vyčíslena v české měně, ve které se musí platit.⁹⁵ Pokud je doklad vystaven v den, kdy proběhlo dodání zboží, shoduje se den kurzového přepočtu pro účely účetnictví se dnem přepočtu pro účely DPH⁹⁶ a mezi těmito přepočty tedy nevzniká nesoulad.

Stejným způsobem by se postupovalo i v případě jakéhokoli jiného dodání zboží, u něž je místo plnění podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále také jen ZoDPH) určeno jako tuzemsko a není možné aplikovat osvobození podle § 51-71h,⁹⁷ a také při poskytování služeb s místem plnění podle ZoDPH v tuzemsku, na něž nelze uplatnit osvobození od daně.⁹⁸

⁹² Místo plnění stanovené dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

⁹³ Typicky např. prodej zboží na dálku či poskytnutí služby osobě povinné k dani v jiném členském státě.

⁹⁴ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. § 28 odst. 1 písm. a).

⁹⁵ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. § 163 odst. 1.

⁹⁶ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. § 4 odst. 8.

⁹⁷ Jedná se např. o dodání zboží do jiného členského státu EU uskutečněné pro osobu, která není registrována v některém jiném členském státě (např. pro tuzemského plátce), nebo dodání zboží do jiného členského státu, pokud prodávající neobdrží průkazné doklady o přepravě do jiného členského státu.

⁹⁸ Jedná se např. o poskytnutí služby pro osoby se sídlem či bydlištěm v tuzemsku, služby související s nemovitostmi v tuzemsku, nebo práce na movité věci pro osobu nepovinnou k dani ze třetí země, pokud následně nejsou doloženy vývozní doklady.

Příklad 3

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 23.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH nepodnikající fyzické osobě (dále také jen Nepodnikatel) do jejího místa bydliště v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost neobdržela platbu za tuto fakturu.

Tabulka 5: Zaúčtování příkladu 3

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
23.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,660)	246 600,00		60x
23.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,660)	51 786,00		343
30.09.22	Rozdíl mezi fakturou a částkou dle DPH			1 331,00	60x	
31.12.22	Přecenění pohledávky	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			5 263,50	563	311

V tomto případě je důležité přepočíst částku na základ daně a DPH kurzem platným ke dni vzniku povinnosti priznat daň, jímž je den doručení zboží.⁹⁹ Rozdíl oproti hodnotě vypočtené při vzniku pohledávky se pak nestane kurzovým rozdílem, ale změnou výnosů za poskytnuté plnění.¹⁰⁰ Stanovení výše DPH totiž není účetním případem zakládajícím povinnost kurzového přepočtu – tím je až přecenění pohledávky k rozvahovému dni.

Stejný postup jak pro přepočet DPH, tak pro účtování by se použil i pro všechna další plnění, která uvádí Příklad 2 (str. 29).

Příklad 4

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 29.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH osobě registrované k dani na Slovensku do jejího sídla na Slovensku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost za fakturu neobdržela platbu.

Tabulka 6: Zaúčtování příkladu 4

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	10 000 €	24,550	245 500,00	311	60x
29.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,690)	246 900,00		
31.12.22	Přecenění pohledávky	10 000 €	24,115	241 150,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			4 350,00	563	311

Tento modelový příklad zobrazuje postup při dodání zboží do jiného členského státu EU, které je plněním osvobozeným od DPH s nárokem na odpočet daně.¹⁰¹ Společnost je povinna stanovit přepočet hodnoty plnění pro jeho uvedení ve správné výši v rámci

⁹⁹ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 20a odst. 1 podle § 21 odst. 1 písm. a).

¹⁰⁰ Podle BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 86, bod 5.

¹⁰¹ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 64.

souhrnného hlášení. Kurzový rozdíl opět nevzniká v souvislosti s vyčíslením hodnoty plnění pro účely DPH (nejedná se o účetní případ, ale pouze o plnění povinností z titulu DPH), ale až při přecenění pohledávky k rozvahovému dni.

Podobná situace by nastala i u ostatních plnění osvobozených od DPH s nárokem na odpočet daně,¹⁰² a také u plnění osvobozených bez nároku na odpočet daně,¹⁰³ kdy je opět nutné vyčíslit hodnotu plnění v české měně ke dni vzniku povinnosti přiznat daň pro účely povinností spojených s DPH. Na základě této hodnoty však opět nedochází k vyčíslení kurzového rozdílu.

Příklad 5

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH Nepodnikateli do jeho místa bydliště v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. Dne 20.10.2022 došlo k částečné úhradě ve výši 5 000 €. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost neobdržela zbývající část platby za tuto fakturu.

V případě postupného splácení pohledávky má účetní jednotka tři možnosti, jak přistupovat k účtování kurzových rozdílů v průběhu roku:¹⁰⁴

- a) vyčíslí kurzový rozdíl k částce odpovídající výši přijaté platby,
- b) vyčíslí rozdíl ke zbývající hodnotě pohledávky, nebo
- c) k účtování o kurzových rozdílech v průběhu účetního období vůbec nepřistoupí.

Jednotlivé varianty jsou zobrazeny každá samostatně jako možnosti řešení zadaného příkladu, viz Tabulka 7, Tabulka 8 a Tabulka 9:

a) ÚJ vyčíslí kurzový rozdíl k částce odpovídající výši přijaté platby

Tabulka 7: Zaúčtování příkladu 5, varianta a)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00		60x
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00		343
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	221	311
20.10.22	Historická hodnota	5 000 €	24,550	122 750,00		
20.10.22	Kurzový rozdíl			100,00	563	311
31.12.22	Přecenění pohledávky	7 100 €	24,115	171 216,50		
31.12.22	Historická hodnota	7 100 €	24,550	174 305,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			3 088,50	563	311

¹⁰² Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 63.

¹⁰³ Dtto, § 51 (v běžné praxi se může jednat např. o dodání nemovitých věcí).

¹⁰⁴ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 100-102.

b) ÚJ vyčíslí kurzový rozdíl neuhrazené části pohledávky

Tabulka 8: Zaúčtování příkladu 5, varianta b)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00		60x
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00		343
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	221	311
20.10.22	Hodnota po úhradě (297 055 – 122 650)			174 405,00		
20.10.22	Současná hodnota	7 100 €	24,530	174 163,00		
20.10.22	Kurzový rozdíl			242,00	563	311
31.12.22	Přecenění pohledávky	7 100 €	24,115	171 216,50		
31.12.22	Původní hodnota	7 100 €	24,530	174 163,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			2 946,50	563	311

c) ÚJ v průběhu roku nebude o kurzových rozdílech účtovat

Tabulka 9: Zaúčtování příkladu 5, varianta c)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00		60x
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00		343
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	221	311
31.12.22	Stav účtu 311	7 100 €		174 405,00		
31.12.22	Přecenění pohledávky	7 100 €	24,115	171 216,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			3 188,50	563	311

Ať už ÚJ zvolí kterýkoli přístup, výsledná hodnota pohledávky k rozvahovému dni je vždy shodná, stejně tak celková hodnota vykázaná v rámci kurzových rozdílů.

ÚJ by měla zvolený způsob účtování o kurzových rozdílech při částečných platbách v průběhu účetního období (variantu a), b), nebo c)) zanést do interní směrnice¹⁰⁵ a následně tento zvolený postup aplikovat na všechny případy.

Shodný postup se použije pro částečné úhrady jakýchkoli pohledávek – prvotní řešení problematiky DPH (první tři řádky zaznamenané v jednotlivých dílčích řešeních) je možné stanovit odchylně podle ostatních příkladů znázorňujících postup účtování o pohledávkách v cizí měně, nicméně postup spojený s účtováním částečných plateb zůstává nezměněn.

¹⁰⁵ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 33.

Příklad 6

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 23.09.2022 zboží za sjednanou částku 245 500 Kč bez DPH Nepodnikateli ze Slovenska na jím udanou adresu v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. Smluvní strany se dohodly, že úhrada proběhne v € za použití kurzu 24,200 Kč/€. Dne 20.10.2022 došlo k částečné úhradě ve výši 5 000 €. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost neobdržela zbývající část platby za tuto fakturu.

Tabulka 10: Zaúčtování příkladu 6

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	(12 275 €)	(24,200)	297 055,00	311	
23.09.22	Základ daně			245 500,00		60x
23.09.22	DPH			51 555,00		343
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	221	
20.10.22	Hodnota části faktury	5 000 €	(24,200)	121 000,00		311
20.10.22	Kurzový rozdíl			1 650,00		663

V případě, kdy je faktura vystavena v českých korunách, nejedná se o pohledávku v cizí měně a tedy nepodléhá povinnosti evidence v obou měnách a vyčíslení kurzového rozdílu k rozvahovému dni. Také DPH bude stanoveno pouze na základě částky v české měně a kurz platný ke dni uskutečnění plnění nebude vůbec použit. Vznikající kurzový rozdíl se týká pouze přijetí platby v cizí měně a je rozdílem mezi částkou použitou pro zaúčtování platby a částkou vypočtenou podle dohodnutého kurzu směny.¹⁰⁶

S tímto řešením se však autorka plně neztotožňuje. Má-li dojít k platbě v cizí měně, jedná se o podstatnou skutečnost, která by v účetnictví měla být uvedena. Toho lze docílit např. tím, že se dohoda zaúčtuje jako jiná pohledávka, zaúčtování uvádí Tabulka 11:

Tabulka 11: Zaúčtování příkladu 6 – zachycení jiné pohledávky

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 275 €	24,200	297 055,00	311	
23.09.22	Základ daně			245 500,00		60x
23.09.22	DPH			51 555,00		343
30.09.22	Dohoda o úhradě v CM	12 275 €	24,550	301 351,25	315	395
30.09.22	Vyrovnění faktury			297 055,00	395	311
30.09.22	Kurzový rozdíl			4 296,25	395	663
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	221	315
31.12.22	Stav účtu 315	7 275 €		178 701,25		
31.12.22	Přecenění pohledávky	7 275 €	24,115	175 436,63		
31.12.22	Kurzový rozdíl			3 264,62	563	315

¹⁰⁶ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 87.

Způsob řešení zahrnující vznik nové pohledávky v cizí měně lépe naplňuje požadavek věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví. Pokud je pohledávka v cizí měně zaúčtována, mohou k ní vznikat související kurzové rozdíly (zejména k rozvahovému dni) v souladu se zásadou opatrnosti. Pokud pohledávka v cizí měně do účetnictví zanesena nebude, nemohou se vznikající kurzové rozdíly promítnout přímo k danému majetku, jehož hodnotu změny směnných kurzů ovlivňují, čímž by mohlo dojít ke zkreslení hodnoty aktiv. Autorka se proto kloní spíše k druhému způsobu účtování.

Stejný postup by se aplikoval i na všechny ostatní případy,¹⁰⁷ kdy dojde ke smluvní dohodě o použití jiné měny k úhradě pohledávky.

Příklad 7

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH Nepodnikateli do jeho místa bydliště v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022, splatná byla dne 30.11.2022. Dne 20.10.2022 došlo k úhradě ve výši 100 000 Kč. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost neobdržela zbývající část platby za tuto fakturu.

Tabulka 12: Zaúčtování příkladu 7

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00		60x
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00		343
20.10.22	Částečná úhrada			100 000,00	221	325
30.11.22	Jednostranný zápočet	4 108,46 €	24,340	100 000,00	325	311
30.11.22	Historická hodnota	7 991,54 €	24,550	196 192,31		
30.11.22	Současná hodnota	7 991,54 €	24,340	194 514,08		
30.11.22	Kurzový rozdíl			1 678,23	563	311
31.12.22	Přecenění pohledávky	7 991,54 €	24,115	192 715,99		
31.12.22	Původní hodnota	7 991,54 €	(24,340)	194 514,08		
31.12.22	Kurzový rozdíl			1 798,09	563	311

V případě, kdy ke změně měny došlo bez předchozí vzájemné dohody obou smluvních stran, nelze platbu v odlišné měně započíst přímo na úhradu pohledávky.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Může se jednat o plnění poskytnutá pro jakékoli jiné osoby, do jiných států, včetně všech plnění osvobozených od daně a plnění, která předmětem tuzemské DPH nejsou. U plnění nepodléhajících tuzemské DPH a plnění osvobozených by však neproběhlo přiznání DPH ke dni uskutečnění plnění a celková částka požadovaná k úhradě by tak činila jen 245 500 Kč. Podstata řešené problematiky však zůstává zachována i v těchto případech, změnila by se pouze výše celkové částky a výše stanoveného kurzového rozdílu, nikoli princip jejich stanovení a výpočtu.

¹⁰⁸ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 88.

Příjemce platby je v tomto případě vázán občanským zákoníkem¹⁰⁹ a k započtení platby na svou vlastní pohledávku může přistoupit až tehdy, kdy je jeho vlastní pohledávka k započtení způsobilá.¹¹⁰ Proto je nutné provést zápočet až k datu splatnosti pohledávky, kdy se tato stává vymahatelnou.¹¹¹ Při účtování kurzových rozdílů v průběhu účetního období je opět možné použít všechny varianty, které zobrazuje Příklad 5 (str. 31). Pouze možnost neúčtování o kurzových rozdílech v průběhu roku může způsobit jisté zkreslení, protože při úplné úhradě částky v Kč (uvedené na dokladu pro účely DPH) dojde k vyrovnaní hodnoty účtu 311 v Kč, nicméně hodnota tohoto účtu v cizí měně zůstává nevyrovnaná.¹¹²

Tento postup je možné uplatnit i na všechna ostatní plnění,¹¹³ u kterých nebyla dohodnuta změna měny použité k úhradě pohledávky.

Příklad 8

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH Nepodnikateli do jeho místa bydliště v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022.

- a) Faktura byla splatná dne 14.10.2022. Dne 10.10.2022 Společnost obdržela úhradu ve výši 297 055 Kč.*
- b) Faktura byla splatná dne 30.11.2022. Dne 20.10.2022 Společnost obdržela úhradu ve výši 297 055 Kč.*

a) Mezi dnem vzniku pohledávky a dnem její splatnosti došlo k poklesu směnného kurzu.

Tabulka 13: Zaúčtování příkladu 8, varianta a) pokles kurzu

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00		60x
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00		343
10.10.22	Úhrada			297 055,00	221	325
14.10.22	Jednostranný zápočet	12 100 €	24,340	294 514,00	325	311
14.10.22	Kurzový rozdíl			2 541,00	563	311
xx	Vyrovnaní závazku			2 541,00	325	211

¹⁰⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1982, § 1987.

¹¹⁰ Způsobilou k započtení je podle OZ pohledávka uplatnitelná před soudem, která je dostatečně jistá a určitá (nesmí být nejistá či neurčitá). Výklad nejistých a neurčitých pohledávek lze opírat např. o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, zveřejněn pod č. 37/2021 Sb.

¹¹¹ RUTAROVÁ, Táňa. *Uplatnění vzájemných práv účastníků v civilním soudním řízení*, s. 24.

¹¹² BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 89.

¹¹³ Dle poznámky pod čarou č. 107 (str. 34).

35b) Mezi dnem vystavení faktury a dnem její splatnosti došlo k nárůstu směnného kurzu.

Tabulka 14: Zaúčtování příkladu 8, varianta b) vzrůst kurzu

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00		60x
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00		343
20.10.22	Úhrada			297 055,00	221	325
30.11.22	Jednostranný zápočet	12 082,77 €	24,585	297 055,00	325	311
30.11.22	Historická hodnota	17,23 €	24,550	423,00		
30.11.22	Současná hodnota	17,23 €	24,585	423,60		
30.11.22	Kurzový rozdíl			0,60	311	663

Tento příklad zpracovává podobnou situaci jako Příklad 7 (str. 34), poukazuje však na případ, kdy je uhrazena v nesprávné měně celá hodnota vyčíslená na dokladu pro účely DPH. V takové situaci dojde ve většině případů k tomu, že je původní pohledávka nedoplacena nebo přeplacena. Situaci, kdy dojde k přeplatku, zobrazuje Tabulka 13 (str. 35) a vznik nedoplatku znázorňuje Tabulka 14 (str. 36). V případě přeplatku nastává pro ÚJ jednodušší situace, kdy svou pohledávku započte pouze v její původní výši v € oproti části přijaté platby přepočtené na stejnou hodnotu €. Následně rozdíl, který zůstane zaúčtovaný jako jiný závazek může snadno vrátit svému obchodnímu partnerovi. Pokud však po jednostranném zápočtu nastane situace, kdy vznikne nedoplatek, ÚJ bude pravděpodobně po odběrateli požadovat dorovnání neuhrazené části. Ten se však může platbě bránit vzhledem k tomu, že částku v české měně uvedenou na původním dokladu celou uhradil (nutno však podotknout, že částka v české měně byla uvedena pouze pro účely DPH,¹¹⁴ nikoli pro účtování a úhradu).

Stejné situace nastávají i u všech ostatních plnění,¹¹⁵ u kterých vlivem smluvně nedohodnuté změny měny použité k úhradě sice dojde k vyrovnání částky v české měně uvedené na dokladu pro účely DPH, cizoměnová pohledávka však zůstane nedoplacena či přeplacena.

¹¹⁴ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 4 odst. 8.

¹¹⁵ Opět se může jednat o všechna plnění uvedená v poznámce pod čarou č. 107 (str. 34), nicméně u některých plnění je tato situace velmi nepravděpodobná (např. není důvod uvádět částku v české měně na fakturu pro osobu registrovanou k dani v jiném členském státě při dodání zboží do EU, proto by k úhradě v české měně nemělo ze strany odběratele vůbec dojít).

Příklad 9

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH Nepodnikateli do jeho místa bydliště v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. Dne 20.10.2022 došlo k dohodě o změně měny na Kč dle hodnoty uvedené na původní faktuře pro účely DPH. Dne 25.10.2022 Společnost přijala úhradu ve výši 100 000 Kč. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost neobdržela zbývající část platby za tuto fakturu.

Tabulka 15: Zaúčtování příkladu 9

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00	311	
30.09.22	Základ daně			245 500,00		60x
30.09.22	DPH			51 555,00		343
20.10.22	Dohoda o změně měny	12 100 €	24,530	296 813,00		311
20.10.22	Kurzový rozdíl faktura			242,00	563	311
20.10.22	Dohoda o změně měny	(12 100 €)	(24,530)	296 813,00	315	
20.10.22	Kurzový rozdíl dohoda			242,00	315	663
25.10.22	Částečná úhrada			100 000,00	221	315

Při změně pohledávky z cizí měny na českou by se o kurzových rozdílech mělo účtovat vždy,¹¹⁶ vzhledem k tomu, že se však jejich dopad do účetnictví vzájemně „vyruší“, jeví se autorce toto účtování jako nadbytečné. Prvně vznikající kurzový rozdíl (kurzová ztráta) se vztahuje k poklesu kurzu cizí měny vůči měně české, druhý kurzový rozdíl (kurzový zisk) je způsoben tím, že oproti aktuálně platnému kurzu byl dohodou sjednán kurz výhodnější. Vzhledem k tomu, že dohodou o změně měny došlo k internímu přecenění pohledávky z cizí měny na českou, tato pohledávka již nepředstavuje transakci v cizí měně a k rozvahovému dni se u ní kurzové rozdíly nevyčísľují.

Stejný postup by byl použit i pro všechna ostatní plnění,¹¹⁷ u kterých by byla sjednána oboustranná dohoda o změně měny.

Obecná pravidla pro pohledávky v cizí měně

V následující části jsou uvedeny souhrnné tabulky, které zobrazují obecné postupy uplatňované při účtování o pohledávkách v cizí měně. Údaje v tabulkách vychází z řešení jednotlivých příkladů uvedených v tabulkách 3–9 (str. 28–37), které pokrývají celou škálu možností vzniku cizoměnových pohledávek.

¹¹⁶ Dle ČÚS 006 Kursové rozdíly, bod 2.3. písm. b) kurzové rozdíly při změně na českou měnu vznikají.

¹¹⁷ Opět se může jednat o všechna plnění uvedená v poznámce pod čarou č. 107 (str.34).

Tabulka 16: Kurzy používané k přepočtu hodnoty pohledávek

Přepočet Pohledávka	Pro účely účetnictví	Pro účely DPH
v cizí měně bez povinnosti vyčíslit DPH v české měně	kurz platný ke dni účetního případu	---
v cizí měně s povinností vyčíslit DPH v české měně (samotnou DPH nebo základ DPH)	kurz platný ke dni účetního případu	kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň
v cizí měně uhrazená českou měnou bez dohody	kurz platný ke dni účetních případů <ul style="list-style-type: none"> • kurz ke dni vzniku pohledávky • kurz ke dni provedení zápočtu 	(kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň) – podle toho, zda vzniká povinnost vyčíslit DPH v české měně či nikoli
v české měně	---	---
v české měně s dohodou o platbě v cizí měně	---	---

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 17: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových pohledávek

Druh pohledávky	Kurzové rozdíly v průběhu období	Kurzové rozdíly k rozvahovému dni
pohledávka neuhrazená ani částečně	nevznikají	rozdíl mezi přepočtem celkové částky v okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem k rozvahovému dni
pohledávka částečně uhrazená	mohou vznikat <ul style="list-style-type: none"> • rozdíl vyčíslený k přijaté platbě • rozdíl vyčíslený k neuhrazené části nemusí vznikat <ul style="list-style-type: none"> • ÚJ o kurzových rozdílech během účetního období neúčtuje 	rozdíl mezi přepočtem zatím neuhrazené částky k okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem této částky k rozvahovému dni

zdroj: vlastní zpracování

Postup podle návrhu nového zákona o účetnictví

Postup pro účtování kurzových rozdílů podle návrhu nového zákona o účetnictví bude ve většině případů shodný s dosavadními postupy, protože pohledávky v účetním smyslu představují v budoucnu očekávaný peněžní tok, u kterého k rozvahovému dni bude docházet k přepočtu (pokud jsou tyto pohledávky vedeny v cizí měně).

Změna nastane v případě, kdy vznikne pohledávka v české měně, ale bude dohodnuta platba v měně cizí. Takové ujednání totiž způsobí budoucí předem daný peněžní tok v cizí měně, který podle návrhu nového zákona o účetnictví povinnosti dvojí evidence podléhá. Dojde tak ke znemožnění prvního naznačeného postupu, který uvádí Příklad 6 (Tabulka 10, str. 33). Nejtransparentnějším způsobem je vznik nové pohledávky v cizí měně, postup je stejný jako u druhé varianty, kterou uvádí Příklad 6 (Tabulka 11, str. 33).

Příklad 10

Společnost, s. r. o., Plátce, dodala dne 30.09.2024 zboží za sjednanou částku 245 500 Kč bez DPH Nepodnikateli ze Slovenska na jím udanou adresu v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 30.09.2024. Smluvní strany se dohodly, že úhrada proběhne v € za použití kurzu 24,200 Kč/€. Dne 20.10.2024 došlo k částečné úhradě ve výši 5 000 €. K 31.12.2024 (rozvahový den) Společnost neobdržela zbývající část platby za tuto fakturu.

Tabulka 18: Zaúčtování příkladu 10

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.24	Faktura za zboží	12 275 €	24,200	297 055,00	311	
30.09.24	Základ daně			245 500,00		60x
30.09.24	DPH			51 555,00		343
30.09.24	Dohoda o úhradě v CM	12 275 €	24,550	301 351,25	315	
30.09.24	Vyrovnaní faktury			297 055,00		311
30.09.24	Kurzový rozdíl			4 296,25		663
20.10.24	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	221	315
31.12.24	Stav účtu 315	7 275 €		178 701,25		
31.12.24	Přecenění pohledávky	7 275 €	24,115	175 436,63		
31.12.24	Kurzový rozdíl			3 264,62	563	315

Obecná pravidla pro pohledávky v cizí měně – podle návrhu nového zákona

V následující části jsou uvedeny souhrnné tabulky, které zobrazují obecné postupy, jež budou uplatňovány při účtování o pohledávkách v cizí měně podle návrhu nového zákona o účetnictví. Údaje v tabulkách jsou zpracovány na základě údajů aktuálně platných s přihlédnutím ke změně, kterou zobrazuje Příklad 10 výše.

Tabulka 19: Kurzy, které budou používány k přepočtu hodnoty pohledávek

Přepočet Pohledávka	Pro účely účetnictví	Pro účely DPH
v cizí měně bez povinnosti vyčíslit DPH v české měně	kurz platný ke dni účetního případu	---
v cizí měně s povinností vyčíslit DPH v české měně (samotnou DPH nebo základ DPH)	kurz platný ke dni účetního případu	kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň
v cizí měně uhrazená českou měnou bez dohody	kurz platný ke dni účetních případů <ul style="list-style-type: none"> • kurz ke dni vzniku pohledávky • kurz ke dni provedení zápočtu 	(kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň) – podle toho, zda vzniká povinnost vyčíslit DPH v české měně či nikoli
v české měně	---	---
v české měně s dohodou o platbě v cizí měně	kurz platný ke dni účetního případu	---

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 20: Kurzové rozdíly, které budou vznikat u cizoměnových pohledávek

Druh pohledávky	Kurzové rozdíly v průběhu období	Kurzové rozdíly k rozvahovému dni
pohledávka neuhrazená ani částečně	nevznikají	rozdíl mezi přepočtem celkové částky v okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem k rozvahovému dni
pohledávka částečně uhrazená	mohou vznikat <ul style="list-style-type: none"> • rozdíl vyčíslený k přijaté platbě • rozdíl vyčíslený k neuhrazené části nemusí vznikat <ul style="list-style-type: none"> • ÚJ o kurzových rozdílech během účetního období neúčtuje 	rozdíl mezi přepočtem zatím neuhrazené částky k okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem této částky k rozvahovému dni

zdroj: vlastní zpracování

2.1.2 Závazky

Závazek je obecně právním vztahem, kdy je jedna osoba (dlužník) povinna něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a jiná osoba (věřitel) je oprávněna toto plnění od ní požadovat.¹¹⁸ Z pohledu účetnictví se jedná o povinnost uhradit předem stanovenou peněžní částku.¹¹⁹

Následující část obsahuje příklady, které se shodují v celkové částce bez DPH a datu přijetí faktury (v interní směrnici modelové účetní jednotky je uvedeno, že za okamžik uskutečnění účetního případu u závazků v cizí měně považuje datum přijetí faktury¹²⁰), aby byl patrný rozdíl, který je způsoben ostatními parametry. Těmi jsou kupující (řešená modelová ÚJ), prodávající, prodávané zboží (případně poskytnutá služba), okamžik úhrady a měna úhrady. Příklad je vyřešen formou zápisu jednotlivých účetních záznamů, po nichž následuje krátký komentář poukazující na významné skutečnosti, které ovlivňují způsob řešení tohoto příkladu. Následně jsou v komentáři uvedeny případy, v nichž by se postupovalo stejně (proto není nutné řešit samostatný příklad). V interní směrnici kupujícího je uvedeno, že účtuje o zásobách způsobem B.

Údaje uvedené v závorkách světlejším písmem nepředstavují účtované částky ani částky vstupující do daňových tvrzení – jsou uvedeny pouze pro naznačení způsobu výpočtu hodnoty v české měně. Ze stejného důvodu je pro účtování používán složený účetní zápis, aby bylo na první pohled patrné, které případy jsou evidovány také v cizí měně a do kterých případů naopak vstupuje pouze měna česká.

Příklad 11

Podnik, s. r. o., není Plátcem, pořídil dne 23.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € (celkem) od osoby registrované k dani v Německu. Zboží bylo doručeno z Berlína do Prahy. Faktura byla vystavena 30.09.2022 a doručena téhož dne. K 31.12.2022 (rozvahový den) Podnik tuto fakturu neuhradil.

Tabulka 21: Zaúčtování příkladu 11

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	10 000 €	24,550	245 500,00	50x	321
31.12.22	Přecenění závazku	10 000 €	24,115	241 150,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			4 350,00	321	663

¹¹⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1789.

¹¹⁹ Vyplyvající z § 17 odst. 1 a § 18 odst. 1 (dělení závazků dle délky splatnosti) Vyhlášky č. 500/2002 Sb.

¹²⁰ Zpracováno podle KOVALÍKOVÁ, Hana. *Vnitřní směrnice pro podnikatele*. V souladu s ČÚS 001 Účty a zásady účtování na účtech, bod 2.4.3.

V případě, kdy zboží pořizuje neplátce, odpadá problém se stanovením kurzu pro účely DPH: neplátce DPH totiž daň nepřiznává ani si nemůže uplatnit nárok na odpočet. Pokud pořizuje zboží od osob registrovaných k dani v jiných členských státech, nakupuje v částkách včetně tamní DPH.

Stejné řešení by se uplatnilo i v případě, kdy Plátce nakupuje zboží či služby od osoby povinné k dani, která není Plátcem, identifikovanou osobou ani osobou registrovanou k dani v jiném členském státě – tato osoba totiž nemůže přiznat DPH, proto si ani Plátce nemůže uplatnit odpočet (žádná daň proti němu nebyla uplatněna).

Příklad 12 (navazuje na Příklad 11 výšenašore)

Podnik, s. r. o., pořídil dne 24.10.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od osoby registrované k dani na Slovensku. Zboží bylo doručeno z Bratislavy do Prahy. Faktura byla vystavena 28.11.2022 a doručena téhož dne. K 31.12.2022 (rozvahový den) Podnik tuto fakturu neuhradil.

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
28.11.22	Faktura za zboží	10 000 €	24,485	244 850,00	50x	321
15.11.22	DPH	(2 100 €)	(24,585)	51 628,50	50x	343
31.12.22	Přecenění závazku	10 000 €	24,115	241 150,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			3 700,00	321	663

Výjimkou oproti řešení předchozího příkladu je situace, kdy v kalendářním roce neplátce pořídí zboží z jiných členských států EU v celkové hodnotě přesahující částku 326 000 Kč.¹²¹ V tomto případě se z neplátce stane osoba identifikovaná k dani,¹²² která má od prvního případu překročení stanovené částky u takto pořízeného zboží povinnost přiznat DPH. Identifikovaná osoba však nemá nárok na uplatnění odpočtu daně (ten mají pouze osoby, které jsou Plátcem¹²³), proto hodnota vypočtené a zaplacené daně vstoupí do hodnoty pořizovaného zboží. Jelikož se tímto pořízením zboží Podnik, s.r.o. stal identifikovanou osobou (došlo k překročení částky 326 000 Kč), platí pro něj povinnost přiznat daň k patnáctému dni měsíce následujícího po měsíci pořízení zboží (který v tomto případě nastal dříve než den vystavení dokladu).¹²⁴

¹²¹ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 2a odst. 2.

¹²² Dtto, § 6g – 6l.

¹²³ Dtto, § 71.

¹²⁴ Dtto, § 25 odst. 1. Nutno podotknout, že pokud dodavatel vystaví doklad takto pozdě (v tuzemsku by došlo k porušení povinností ohledně vystavování daňových dokladů), pravděpodobně porušil podmínky pro vystavování dokladů i ve svém státě.

Příklad 13

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od jiného Plátce. Zboží bylo doručeno do jejího sídla v tuzemsku. Faktura byla vystavena i přijata dne 30.09.2022. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost tuto fakturu neuhradila.

Tabulka 22: Zaúčtování příkladu 13

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00	50x	
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00	343	
31.12.22	Přecenění závazku	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			5 263,50	321	663

Při obchodování mezi dvěma Plátci na území tuzemska je kupující oprávněn na základě prodávajícím vystaveného daňového dokladu uplatnit nárok na odpočet DPH.¹²⁵ Vzniklý závazek tak kromě ceny zboží obsahuje také částku daně, která musí být uvedena v české měně kvůli platbě DPH v české měně.¹²⁶ Pokud je doklad vystaven v den, kdy proběhlo dodání zboží, shoduje se den kurzového přepočtu pro účely účetnictví¹²⁷ se dnem přepočtu pro účely DPH¹²⁸ a mezi částkami vypočtenými pro účely účetnictví i pro účely DPH tedy nevzniká nesoulad. V příkladu je počítáno s variantou, kdy na pořízené zboží je možné uplatnit nárok na odpočet DPH na vstupu.¹²⁹ Pokud by v daném případě plátce neměl nárok na odpočet daně na vstupu, použil by se postup, který uvádí Příklad 11 (Tabulka 21, str. 41).

Stejný postup by byl použit také pro pořizování služeb od tuzemských Plátců (opět bude vystaven daňový doklad včetně DPH).¹³⁰

Příklad 14

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 23.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od jiného Plátce. Zboží bylo doručeno do jejího sídla v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 23.09.2022 a doručena kupujícímu dne 30.09.2022. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost tuto fakturu dodavateli neuhradila.

¹²⁵ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 72.

¹²⁶ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, § 163 odst. 1.

¹²⁷ Stanovený vnitřní směrnici jako den vystavení dokladu.

¹²⁸ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 4 odst. 8.

¹²⁹ Nárok je možné uplatnit pouze pokud jsou splněny podmínky uvedené v § 72 a § 73 ZoDPH (odpočet například není možné uplatnit u zboží a služeb, které budou použity pro uskutečnění plnění osvobozených od daně bez nároku na odpočet daně).

¹³⁰ Opět musí být splněny podmínky obdobně jako v poznámce pod čarou č. 129 (str. 43).

Tabulka 23: Zaúčtování příkladu 14

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
23.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,660)	51 786,00	343	
03.10.22	Pořízení zboží			245 269,00	50x	
31.12.22	Přecenění závazku	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			5 263,50	321	663

Obdobně jako u pohledávek je důležité přepočíst částku DPH kurzem platným ke dni uskutečnění zdanitelného plnění, jímž je den doručení zboží – takto vypočtená částka představuje pro ÚJ výši uplatnitelného nároku na odpočet DPH. Pokud by ÚJ vyčíslila i základ DPH podle kurzu ke dni uskutečnění plnění, zaznamenala by tak částku ve výši $10\,000 \times 24,660 = 246\,600$ Kč. Rozdíl oproti hodnotě vypočtené prostým odečtením hodnoty DPH od celkové hodnoty závazku (ten by činil 1 331 Kč) by se ani v tomto případě nestal kurzovým rozdílem, ale vstoupil by do hodnoty pořizovaného zboží¹³¹ (v tomto případě by se jednalo o snížení hodnoty, v případě opačného vývoje kurzu by naopak došlo ke zvýšení hodnoty pořízeného zboží).

Stejný postup by byl použit i pro pořízení služeb, které uvádí Příklad 13 (str. 43).

Příklad 15

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 23.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od osoby registrované k dani na Slovensku. Zboží bylo doručeno do sídla Společnosti v tuzemsku. Faktura byla vystavena dne 26.09.2022 a doručena 30.09.2022. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost tuto fakturu neuhradila.

Tabulka 24: Zaúčtování příkladu 15

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
26.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,635)	246 350,00	349	349
26.09.22	DPH – samovyměření	(2 100 €)	(24,635)	51 733,50	349	343
26.09.22	DPH – nárok na odpočet	(2 100 €)	(24,635)	51 733,50	343	349
30.09.22	Faktura za zboží	10 000 €	24,550	245 500,00	50x	321
31.12.22	Přecenění závazku	10 000 €	24,115	241 150,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			4 350,00	321	663

V tomto případě se jedná o pořízení zboží z jiného členského státu EU, u něž se datum vzniku povinnosti přiznat daň stanoví jako dřívější z dvojice data vystavení faktury a patnáctého dne měsíce následujícího po pořízení zboží.¹³² Pro účely DPH se tedy

¹³¹ Podle BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 86, bod 5.

¹³² Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, § 25 odst. 1.

v modelovém příkladu použije kurz platný ke dni vystavení dokladu, pro účely účetnictví je pak nutné v souladu s interní směrnicí provést přepočítání ke dni doručení dokladu. Kurzový rozdíl nevzniká v souvislosti s vyčíslením hodnoty plnění pro účely DPH, ale až při přecenění závazku k rozvahovému dni.

Pro účely stanovení výše DPH je v tomto příkladu použit účet 349 – vyrovnávací účet pro DPH. Tento pomocný účet slouží k tomu, aby v rámci elektronického zpracování účetnictví došlo k přenesení hodnoty plnění do dokladu. Z takto přenesené částky pak systém automaticky vypočte výši DPH, aniž by bylo nutné výpočet provádět ručně. Pro přenos částky do dokladu se používá předkontace 349/349, která zajistí, že na vyrovnávacím účtu nezůstane konečný zůstatek, pouze dojde k propisání částky na doklad sloužící k vyměření DPH.¹³³ ÚJ si však pro účely evidence DPH může zvolit i jiné účty (např. podrozvahové účty v třídě 7, nebo účet 395 používaný pro vnitřní zúčtování), případně vést evidenci pro účely DPH zcela mimo účetnictví a do účetnictví následně přenést pouze zjištěné výstupní hodnoty. Z praktických důvodů je však vhodné mít všechny údaje v jediném systému – tím je zajištěna jejich provázanost, navíc se tak zabraňuje možným chybám způsobeným přenosem informací mezi několika evidencemi.

Stejný postup jako v tomto příkladu bude aplikován také v ostatních případech, kdy má pořizovatel plnění povinnost přiznat DPH – např. při přenesené daňové povinnosti.

Příklad 16

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od jiného Plátce. Zboží bylo doručeno do jejího sídla v tuzemsku. Faktura byla vystavena a doručena kupujícímu dne 30.09.2022. Dne 20.10.2022 došlo k částečné úhradě ve výši 5 000 €. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost neobdržela zbývající část platby za tuto fakturu.

Obdobně jako u pohledávek má ÚJ tři možnosti, jak přistupovat k účtování kurzových rozdílů v průběhu roku:¹³⁴

- a) vyčíslí kurzový rozdíl k částce odpovídající výši přijaté platby,
- b) vyčíslí rozdíl ke zbývající hodnotě pohledávky, nebo
- c) k účtování o kurzových rozdílech v průběhu účetního období vůbec nepřistoupí.

Jednotlivé varianty jsou zobrazeny každá samostatně jako možnosti řešení zadaného příkladu, viz Tabulka 25, Tabulka 26 a Tabulka 27.

¹³³ Konečný zůstatek na vyrovnávacím účtu se vyskytuje pouze v případě, že vznikne povinnost přiznat daň, ale nejsou splněny podmínky pro nárok na odpočet DPH. V takovém případě je však nutné tento zůstatek přeúčtovat tak, aby ovlivnil výši pořizovaného plnění (DPH na vstupu, kterou nelze uplatnit, je součástí pořizovací ceny daného plnění) a nezůstal na vyrovnávacím účtu.

¹³⁴ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 100.

a) ÚJ vyčíslí kurzový rozdíl k části závazku odpovídající výši úhrady

Tabulka 25: Zaúčtování příkladu 16, varianta a)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00	50x	
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00	343	
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	321	221
20.10.22	Historická hodnota	5 000 €	24,550	122 750,00		
20.10.22	Kurzový rozdíl			100,00	321	663
31.12.22	Přecenění závazku	7 100 €	24,115	171 216,50		
31.12.22	Historická hodnota	7 100 €	24,550	174 305,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			3 088,50	321	663

b) ÚJ vyčíslí kurzový rozdíl neuhrazené části závazku

Tabulka 26: Zaúčtování příkladu 16, varianta b)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00	50x	
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00	343	
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	321	221
20.10.22	Současná hodnota	7 100 €	24,530	174 163,00		
20.10.22	Kurzový rozdíl			242,00	321	663
31.12.22	Přecenění závazku	7 100 €	24,115	171 216,50		
31.12.22	Původní hodnota	7 100 €	24,530	174 163,00		
31.12.22	Kurzový rozdíl			2 946,50	321	663

c) ÚJ v průběhu roku nebude o kurzových rozdílech účtovat

Tabulka 27: Zaúčtování příkladu 16, varianta c)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00	50x	
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00	343	
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	321	221
31.12.22	Stav účtu 321	7 100 €		174 405,00		
31.12.22	Přecenění závazku	7 100 €	24,115	171 216,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			3 188,50	321	663

Obdobně jako u pohledávek nezáleží na tom, kterou variantu ÚJ zvolí – jejich dopad na výslednou hodnotu závazku i kurzových rozdílů je shodný. Zvolený postup by však měl být stanoven v interní směrnici a dodržován během celého účetního období.

Totožný postup účtování o částečných úhradách je možné použít pro jakékoli závazky.¹³⁵ Rozdíl vznikající z titulu DPH se zobrazí pouze v počátečních účetních zápisech, nebude však mít vliv na účtování o kurzových rozdílech.

Příklad 17

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od jiného Plátce. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. 20.10.2022 došlo k dohodě o změně měny na Kč dle hodnoty uvedené na původní faktuře pro účely DPH. Dne 25.10.2022 Společnost přijala úhradu ve výši 100 000 Kč. K 31.12.2022 Společnost neobdržela zbývající částku.

Tabulka 28: Zaúčtování příkladu 17

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně			245 500,00	50x	
30.09.22	DPH			51 555,00	343	
20.10.22	Dohoda o změně měny	- 12 100 €	24,550	- 297 055,00		321
20.10.22	Kurzový rozdíl faktura		(24,530)	242,00	321	663
20.10.22	Dohoda o změně měny		(24,550)	297 055,00		321
20.10.22	Kurzový rozdíl dohoda		(24,530)	242,00	563	321
25.10.22	Částečná úhrada			100 000,00	321	221

Obdobně jako u pohledávek došlo dohodou o změně měny k trvalému přecenění závazku z cizí měny na měnu českou. Dle ČÚS je opět nutné účtovat o kurzových rozdílech,¹³⁶ i když se jejich vliv vzájemně anuluje. První z kurzových rozdílů je způsoben poklesem kurzu cizí měny, druhý kurzový rozdíl vzniká proto, že byl oproti aktuálně platnému kurzu použit kurz méně výhodný. Jelikož se od okamžiku dohody o změně měny z cizoměnového závazku stává závazek v měně české, již nepodléhá povinnosti dvojí evidence a stanovování kurzových rozdílů.

Stejný postup je možné použít u všech závazků,¹³⁷ pokud dojde ke vzájemné dohodě o změně měny.

¹³⁵ Ať už se jedná o plnění zakládající nárok na odpočet, plnění podléhající povinnosti samovyměření nebo plnění bez nároku na odpočet DPH. Rozdílná evidence skutečností rozhodných pro DPH však neovlivní způsob stanovování kurzových rozdílů během účetního období uvedený v dílčích příkladech a)-c).

¹³⁶ Dle ČÚS 006 Kurzové rozdíly, bodu 2.3. písm. b) kurzové rozdíly při změně na českou měnu vznikají.

¹³⁷ Ze stejného důvodu, který uvádí poznámka pod čarou č. 135 (str. 47).

Příklad 18

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 245 500 Kč bez DPH od jiného Plátce. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. Smluvní strany se dohodly, že úhrada proběhne v € za použití kurzu 24,200 Kč/€. Dne 20.10.2022 proběhla částečná úhrada ve výši 5 000 €. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost zbývající část faktury neuhradila.

Tabulka 29: Zaúčtování příkladu 18

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	(12 275 €)	(24,200)	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně			245 500,00	50x	
30.09.22	DPH			51 555,00	343	
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00		221
20.10.22	Hodnota části faktury	5 000 €	(24,200)	121 000,00	321	
20.10.22	Kurzový rozdíl			1 650,00	563	

Stejně jako v případě pohledávky vzniklé v českých korunách i u závazku vzniklého v tuzemské měně nedochází k vyčíslení kurzového rozdílu k rozvahovému dni. Pro účely DPH se vychází z částky faktury, která je vystavena v české měně, proto se žádným kurzem nepřeočítává. Vzniklý kurzový rozdíl se váže k provedené platbě, nikoli k samotnému závazku.¹³⁸

S tímto řešením se autorka opět neztotožňuje. Má-li dojít k platbě v cizí měně, jedná se o podstatnou skutečnost, která by v účetnictví měla být uvedena. Toho lze docílit např. tím, že se dohoda zaúčtuje jako jiný závazek, jehož zaúčtování uvádí Tabulka 30 níže:

Tabulka 30: Zaúčtování příkladu 18 – zachycení jiného závazku

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží			297 055,00		321
23.09.22	Základ daně			245 500,00	50x	
23.09.22	DPH			51 555,00	343	
30.09.22	Dohoda o úhradě v cizí měně (297 055 ÷ 24,2 = 12 275 €)	12 275 €	24,550	301 351,25		325
30.09.22	Vyrovnání faktury			297 055,00	321	
30.09.22	Kurzový rozdíl			4 296,25	563	
20.10.22	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	325	221
31.12.22	Stav účtu 325	7 275 €		174 405,00		
31.12.22	Současná hodnota	(7 275 €)	(24,115)	(175 436,63)		
31.12.22	Kurzový rozdíl			1 031,63	325	663

¹³⁸ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 87.

Způsob řešení zahrnující vznik nového závazku v cizí měně lépe naplňuje požadavek věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví. Pokud je závazek v cizí měně zaúčtován, mohou k němu vznikat související kurzové rozdíly (zejména k rozvahovému dni) v souladu se zásadou opatrnosti. Pokud závazek v cizí měně do účetnictví zanesen nebude, nemohou se vznikající kurzové rozdíly promítnout přímo k danému závazku, jehož hodnotu změny směnných kurzů ovlivňují, čímž by mohlo dojít ke zkreslení hodnoty pasiv. Autorka se proto kloní k druhému způsobu účtování.

Stejný postup by se aplikoval i na všechny ostatní případy,¹³⁹ kdy dojde k dohodnutí jiné měny pro úhradu než je měna závazku.

Příklad 19

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od jiného Plátce. Faktura byla vystavena a doručena dne 30.09.2022, splatná byla dne 30.11.2022. Dne 20.10.2022 proběhla částečná úhrada ve výši 100 000 Kč. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost zbývající část faktury neuhradila.

Tabulka 31: Zaúčtování příkladu 19

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00	50x	
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00	343	
20.10.22	Částečná úhrada			100 000,00	315	221
30.11.22	Provedení zápočtu	4 108,46 €	24,340	100 000,00	321	315
30.11.22	Historická hodnota	7 991,54 €	24,550	196 192,31		
30.11.22	Současná hodnota	7 991,54 €	24,340	194 514,08		
30.11.22	Kurzový rozdíl			1 678,23	321	663
31.12.22	Přecenění závazku	7 991,54 €	24,115	192 715,99		
31.12.22	Původní hodnota	7 991,54 €	(24,340)	194 514,08		
31.12.22	Kurzový rozdíl			1 798,09	321	663

V případě, kdy ke změně měny došlo bez předchozí vzájemné dohody obou smluvních stran, nelze platbu v odlišné měně započíst přímo jako úhradu závazku.¹⁴⁰ Pokud takováto situace nastane, pravděpodobně se nejedná o úmysl, ale o chybu např. při zaúčtování faktury od dodavatele. ÚJ (kupující) bude pravděpodobně platbu účtovat jako

¹³⁹ V tomto případě není podstatné, zda se jedná o plnění podléhající DPH či nikoli. Změna nastane nejvýše v rámci (ne)účtování o DPH, nicméně podstata a principy stanovování kurzových rozdílů zůstanou zachovány.

¹⁴⁰ Analogicky dle BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 88-89.

klasickou úhradu závazku. Aby bylo dosaženo věrného a poctivého obrazu předmětu účetnictví a také souladu s postupem, který v tomto případě použije dodavatel, je potřeba následně chybně zaúčtované položky opravit na stav odpovídající zápisům výše. Při účtování kurzových rozdílů v průběhu účetního období je opět možné použít všechny varianty, které uvádí modelový Příklad 16 (str. 45). Pouze možnost neúčtování o kurzových rozdílech v průběhu roku může způsobit jisté zkreslení, protože při úplné úhradě částky uvedené na dokladu pro účely DPH v Kč dojde k vyrovnání hodnoty účtu 321 v Kč, nicméně hodnota tohoto účtu v cizí měně zůstává nevyrovnaná.¹⁴¹ Tuto situaci popisuje Příklad 20 (str. 50 – 51).

Tento postup bude použit i na všechny ostatní případy,¹⁴² kdy dojde k úhradě závazku v jiné měně, než ve které úhrada měla být provedena, bez vzájemné dohody obou smluvních stran.

Příklad 20

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 10 000 € bez DPH od jiného Plátce. Faktura byla vystavena a doručena dne 30.09.2022.

- a) Faktura byla splatná dne 14.10.2022. Dne 10.10.2022 Společnost uhradila částku 297 055 Kč.*
- b) Faktura byla splatná dne 30.11.2022. Dne 20.10.2022 Společnost uhradila částku 297 055 Kč.*

a) Mezi dnem vzniku závazku a dnem jeho splatnosti došlo k poklesu směnného kurzu.

Tabulka 32: Zaúčtování příkladu 20, varianta a) pokles kurzu

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00	50x	
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00	343	
10.10.22	Úhrada			297 055,00	315	221
14.10.22	Provedení zápočtu	12 100 €	24,340	294 514,00	321	315
14.10.22	Kurzový rozdíl			2 541,00	321	663
xx	Vyrovnání závazku			2 541,00	221	315

¹⁴¹ BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*, s. 89.

¹⁴² Opět není podstatné, zda se jedná o plnění podléhající DPH či nikoli. Podstata a principy stanovování kurzových rozdílů zůstanou zachovány.

b) Mezi dnem vzniku závazku a dnem jeho splatnosti došlo k nárůstu směnného kurzu

Tabulka 33: Zaúčtování příkladu 20, varianta b) nárůst kurzu

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Faktura za zboží	12 100 €	24,550	297 055,00		321
30.09.22	Základ daně	(10 000 €)	(24,550)	245 500,00	50x	
30.09.22	DPH	(2 100 €)	(24,550)	51 555,00	343	
20.10.22	Úhrada			297 055,00	325	221
30.11.22	Provedení zápočtu	12 082,77 €	24,585	297 055,00	321	325
30.11.22	Historická hodnota	17,23 €	24,550	423,00		
30.11.22	Současná hodnota	17,23 €	24,585	423,60		
30.11.22	Kurzový rozdíl			0,60	563	321

Tento příklad zpracovává situaci, kdy dojde k úhradě celé částky uvedené na dokladu pro účely DPH v české měně (opět se pravděpodobně jedná o chybu při prvotním zaúčtování faktury od dodavatele a je nutné původně chybně zaúčtované případy opravit na stav odpovídající účtovacím předpisům uvedeným výše). Ve většině případů se nebude shodovat kurz použitý pro vyčíslení DPH s kurzem použitým při jednostranném zápočtu provedeném dodavatelem (zápočet je možno provést ve chvíli, kdy je jím vydaná faktura splatná¹⁴³). Pokud nastane varianta a), dochází k přeplatku původního závazku a dodavatel by měl po provedení zápočtu částku vrátit (jak je naznačeno i v příkladu) nebo vypořádat jiným způsobem (např. započtením proti jiným pohledávkám vůči Společnosti). Pokud nastane varianta b), použitím jiné než původně stanovené měny dochází k nedoplatku. Poté, co dodavatel provede zápočet, bude po Společnosti požadovat doplatek částky, kterou nebylo možné započíst (v tomto případě 17,23 €).

Totožný postup je možné použít u všech závazků,¹⁴⁴ které budou bez dohody obou smluvních stran uhrazeny ve špatné měně.

Obecná pravidla pro závazky v cizí měně

V následujících tabulkách jsou zobrazeny obecné postupy uplatňované při účtování závazků v cizí měně. Údaje vychází z řešení jednotlivých příkladů uvedených v tabulkách 21–33 (str. 41–51), které pokrývají celou škálu možností vzniku cizoměnových závazků.

¹⁴³ RUTAROVÁ, Táňa. *Uplatnění vzájemných práv účastníků v civilním soudním řízení*, s. 24.

¹⁴⁴ Pokud se takové případy vyskytnou, bude se jednat o plnění, u nichž měl jiný Plátce povinnost vyčíslit hodnotu v české měně, jinak by zde nebyla uvedena a nebyl by tedy důvod pro chybné zaúčtování faktury.

Tabulka 34: Kurzy používané k přepočtu hodnoty závazků

Přepočet Závazek	Pro účely účetnictví	Pro účely DPH
v cizí měně bez vyčíslení DPH v české měně	kurz platný ke dni účetního případu	---
v cizí měně s povinností vyčísřit DPH v české měně (samotnou DPH nebo základ DPH)	kurz platný ke dni účetního případu	kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň
v cizí měně uhrazená českou měnou bez dohody	kurz platný ke dni účetních případů <ul style="list-style-type: none"> • kurz ke dni vzniku závazku • kurz ke dni provedení zápočtu 	(kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň) – podle toho, zda vzniká povinnost vyčísřit DPH v české měně či nikoli
v české měně	---	---
v české měně s dohodou o platbě v cizí měně	---	---

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 35: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových závazků

Druh závazku	Kurzové rozdíly v průběhu období	Kurzové rozdíly k rozvahovému dni
závazek neuhrazený ani částečně	nevznikají	rozdíl mezi přepočtem celkové částky v okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem k rozvahovému dni
závazek částečně uhrazený	mohou vznikat <ul style="list-style-type: none"> • rozdíl vyčíslený k poskytnuté platbě • rozdíl vyčíslený k neuhrazené části nemusí vznikat <ul style="list-style-type: none"> • ÚJ o kurzových rozdílech během účetního období neúčtuje 	rozdíl mezi přepočtem zatím neuhrazené částky k okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem této částky k rozvahovému dni

zdroj: vlastní zpracování

Postup podle návrhu nového zákona o účetnictví

Postup pro účtování kurzových rozdílů podle návrhu nového zákona o účetnictví bude ve většině případů shodný s dosavadními postupy, protože závazky v účetním smyslu představují v budoucnu očekávaný peněžní tok, u kterého k rozvahovému dni dochází k přepočtu.

Změna nastane v případě, kdy vznikne závazek v české měně, ale bude dohodnuta platba v měně cizí. To totiž způsobí budoucí předem daný peněžní tok v cizí měně, který podle návrhu nového zákona o účetnictví povinnosti dvojí evidence podléhá. Dojde tak ke znemožnění prvního naznačeného postupu, který uvádí Příklad 18 (Tabulka 29, str. 48). Nejtransparentnějším způsobem účtování je vznik nového závazku v cizí měně, postup je stejný jako u druhé varianty, kterou uvádí Příklad 18 (Tabulka 30, str. 48).

Příklad 21

Společnost, s. r. o., Plátce, pořídila dne 30.09.2022 zboží za sjednanou částku 245 500 Kč bez DPH od jiného Plátce. Faktura byla vystavena dne 30.09.2022. Smluvní strany se dohodly, že úhrada proběhne v € za použití kurzu 24,200 Kč/€. Dne 20.10.2022 proběhla částečná úhrada ve výši 5 000 €. K 31.12.2022 (rozvahový den) Společnost zbývající část faktury neuhradila.

Tabulka 36: Zaúčtování příkladu 21

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.24	Faktura za zboží			297 055,00		321
23.09.24	Základ daně			245 500,00	50x	
23.09.24	DPH			51 555,00	343	
30.09.24	Dohoda o úhradě v cizí měně (297 055 ÷ 24,2 = 12 275 €)	12 275 €	24,550	301 351,25		325
30.09.24	Vyrovnaní faktury			297 055,00	321	
30.09.24	Kurzový rozdíl			4 296,25	563	
20.10.24	Částečná úhrada	5 000 €	24,530	122 650,00	325	221
31.12.24	Stav účtu 325	7 275 €		174 405,00		
31.12.24	Současná hodnota	(7 275 €)	(24,115)	(175 436,63)		
31.12.24	Kurzový rozdíl			1 031,63	325	663

Obecná pravidla pro závazky v cizí měně – podle návrhu nového zákona

V následující části jsou uvedeny souhrnné tabulky, které zobrazují obecné postupy, jež budou uplatňovány při účtování o pohledávkách v cizí měně podle návrhu nového zákona o účetnictví. Údaje v tabulkách jsou zpracovány na základě údajů aktuálně platných s přihlédnutím ke změně, kterou zobrazuje Příklad 21 výše.

Tabulka 37: Kurzy, které budou používány k přepočtu hodnoty závazků

Přepočet Závazek	Pro účely účetnictví	Pro účely DPH
v cizí měně bez vyčíslení DPH v české měně	kurz platný ke dni účetního případu	---
v cizí měně s povinností vyčísřit DPH v české měně (samotnou DPH nebo základ DPH)	kurz platný ke dni účetního případu	kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň
v cizí měně uhrazená českou měnou bez dohody	kurz platný ke dni účetních případů <ul style="list-style-type: none"> • kurz ke dni vzniku závazku • kurz ke dni provedení zápočtu 	(kurz ke dni vzniku povinnosti přiznat daň) – podle toho, zda vzniká povinnost vyčísřit DPH v české měně či nikoli
v české měně	---	---
v české měně s dohodou o platbě v cizí měně	kurz platný ke dni účetního případu	---

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 38: Kurzové rozdíly, které budou vznikat u cizoměnových závazků

Druh závazku	Kurzové rozdíly v průběhu období	Kurzové rozdíly k rozvahovému dni
závazek neuhrazený ani částečně	nevznikají	rozdíl mezi přepočtem celkové částky v okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem k rozvahovému dni
závazek částečně uhrazený	mohou vznikat <ul style="list-style-type: none"> • rozdíl vyčíslený k poskytnuté platbě • rozdíl vyčíslený k neuhrazené části nemusí vznikat <ul style="list-style-type: none"> • ÚJ o kurzových rozdílech během účetního období neúčtuje 	rozdíl mezi přepočtem zatím neuhrazené částky k okamžiku prvního zaúčtování a přepočtem této částky k rozvahovému dni

zdroj: vlastní zpracování

2.1.3 Zálohy

Vzhledem k tomu, že dochází k nesouladu mezi ČÚS a interpretacemi NÚR I-43 a I-47 ohledně způsobu, jakým zařadit poskytnuté či přijaté zálohy do výkazů a jak o nich následně účtovat, je nutné zálohy co nejpřesněji vymezit.

Záloha je z pohledu OZ vymezena jako plnění, které poskytla jedna strana druhé ještě před uzavřením smlouvy.¹⁴⁵ Z obecného hlediska jde tedy o nějaké plnění, které předchází vymezení všech právních náležitostí prostřednictvím smlouvy. V ZoÚ se pojem záloha vůbec nevyskytuje. ZDP pracuje se zálohami pouze ve smyslu záloh na daň hrazených poplatníkem, které se vždy účtují ve skupině 34 (Zúčtování daní a dotací) a jejich zůstatek po zúčtování s výslednou vypočtenou daňovou povinností se vykazuje v rozvaze buď jako pohledávka za státem z titulu přeplatku na daní (položka Aktiv C.II.2.4.3.), nebo jako závazek ke státu z titulu daňového nedoplatku (položka Pasiv C.II.8.5.)¹⁴⁶. Vzhledem k tomu, že se daně platí v české měně,¹⁴⁷ nemohou být daňový závazek ani daňová pohledávka vedeny v cizí měně. Výjimku však tvoří záloha na daň zaplacená v zahraničí, která je hrazena v měně daného státu. Takto uhrazenou zálohu na daň pak účetní jednotka eviduje jak v měně cizí (pro účely vypořádání daně v zahraničí), tak v měně české (pro účely vedení účetnictví a vypořádání daně z příjmu v tuzemsku). ZDP na tuto situaci reaguje a stanovuje, že „*Pro daňové účely, s výjimkou uvedenou v odstavcích 2 až 4, se používají kursy devizového trhu vyhlášené Českou národní bankou uplatňované v účetnictví poplatníků.*“¹⁴⁸ Z tohoto ustanovení je tedy patrné, že se přepočít na českou měnu provede pouze k datu uskutečnění účetního případu a následně se pro daňové účely používá tato hodnota – neprovádí se tedy kurzový přepočít ani vyčíslování kurzových rozdílů. ZDP dále v souvislosti se zálohami stanovuje pravidla, podle kterých se postupuje při uplatňování daně zaplacené v zahraničí na celkovou daňovou povinnost.¹⁴⁹ Při těchto operacích už se tedy pracuje pouze s částkami přepočtenými podle historických měnových kurzů použitých v účetnictví.

¹⁴⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1807.

¹⁴⁶ Vyhláška 500/2002 Sb., § 11 odst. 5.

¹⁴⁷ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, § 163 odst. 1.

¹⁴⁸ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 38 odst. 1.

¹⁴⁹ Dtto, § 38f.

Příloha č. 4. k Vyhlášce 500/2002 Sb. – *Směrná účtová osnova* obsahuje závazné vymezení účtových skupin, na jejichž základě si podnikatelský subjekt musí vytvořit účtový rozvrh. Pro účtování o poskytnutých zálohách jsou zde přímo vymezené dvě účtové skupiny – skupina 05 *Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek* a skupina 15 *Poskytnuté zálohy na zásoby*. Vyhláška tedy počítá s režimem účtování záloh přímo v účtových třídách, se kterými souvisí v budoucnu obdržené plnění, nikoli v rámci pohledávek a závazků.

V Interpretaci NÚR I-43 její autoři uvádí, že poskytnutá záloha může vstoupit do dvou odlišných režimů účtování a vykazování.¹⁵⁰ Poskytnuté zálohy, u kterých je očekáváno dodání smlouveného majetku či služby, by měly být vykazovány v účtových skupinách 05 (v případě záloh na pořízení dlouhodobého majetku), 15 (v případě záloh na pořízení zásob) nebo 38 (v případě záloh na pořízení služeb, zde konkrétně na účtu pro vykazování nákladů příštích období) a v rámci rozvahy pak v Aktivech v částech B.I.5.1. (Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek), B.II.5.1. (Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek), B.III.7.2. (Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek), C.I.5. (Poskytnuté zálohy na zásoby) nebo C.II.3.1. (Náklady příštích období). Oproti tomu poskytnuté zálohy, u kterých existuje důvodný předpoklad, že k plnění ze strany dodavatele nedojde a záloha bude vrácena zpět, se tato poskytnutá záloha považuje za pohledávku a účtuje se o ní na účtech skupiny 31 a vyazuje se v rozvaze jako část příslušné položky pohledávek (Aktiva C.II.1. nebo C.II.2.).

V rámci Interpretace NÚR I-47 je uvedeno, že obdobný postup platí i pro účtování a vykazování zálohy přijaté. V případě, že je očekáváno budoucí dodání dohodnutého plnění (zrealizování a dokončení prodeje a následné zaúčtování výnosu), by tato přijatá záloha měla představovat Výnos příštích období vykazovaný v účtové skupině 38 a v rozvaze uvedený v sekci Časové rozlišení. Pokud je však důvod předpokládat, že předmětné plnění nebude dodáno (a původně plánovaný prodej tedy nebude realizován) a přijaté peníze budou vráceny odběrateli, stane se tato přijatá záloha závazkem.¹⁵¹ V tomto případě se o ní bude účtovat v účtové skupině 32 a vykázána bude v rozvaze v položce Pasiv C.I. nebo C.II.

¹⁵⁰ VAŠEK, Libor a Pěva ČOUKOVÁ. Interpretace I-43 Poskytnuté zálohy v cizí měně.

¹⁵¹ VAŠEK, Libor a Libuše MÜLLEROVÁ. Interpretace I-47 Přijaté zálohy v cizí měně.

Stanovisko NÚR vyjádřené v Interpretaci I-43 je podpořeno také rozsudkem Nejvyššího správního soudu – v rozsudku je zmíněno, že NÚR správně uvádí, že kurzové riziko vzniká jen u takových cizoměnových aktiv a závazků, u kterých má vývoj měnového kurzu vliv na výši budoucích peněžních toků a naopak nevzniká u aktiv a závazků, ze kterých peněžní tok v budoucnosti nevyplývá (a není tedy ovlivněn změnou měnového kurzu).¹⁵² Vzhledem k tomu, že se jedná o publikované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, je nutné stanoviska v něm uvedená považovat za závazná.

Dle návrhu nového zákona o účetnictví se bude postupovat tak, jak uvádí interpretace NÚR – bude potřeba zjistit, zda záloha představuje budoucí peněžní tok.¹⁵³ Ten v podstatě u záloh nastává pouze tehdy, pokud z nějakého důvodu dojde k jejich vrácení namísto poskytnutí původně zamýšleného plnění. Je vhodné zmínit také poměrně významnou změnu týkající se záloh na daň dle ZDP. Nově budou mít účetní jednotky možnost vést účetnictví kromě české měny také v měně cizí, pokud je tato měna funkční měnou¹⁵⁴ (tj. měnou, ve které ÚJ uskutečňuje převážnou část své činnosti¹⁵⁵). Tato změna by se v rámci kurzových rozdílů promítla tehdy, pokud by účetní jednotka používající funkční měnu uhradila na zálohách větší sumu, než jaká je její daňová povinnost a následně požádala správce daně o vrácení přeplatku. Ten by se tak stal pohledávkou představující budoucí peněžní tok v cizí měně a bylo by nutné účtovat o kurzových rozdílech.

Z uvedených stanovisek tedy vyplývá, že zálohy jsou pohledávkami či závazky pouze v případě, že představují v budoucnu očekávaný peněžní tok. Tento postup se použije jak pro účetní případy podléhající aktuálně platné legislativní úpravě, tak také pro případy vzniklé během účinnosti nového zákona o účetnictví (pokud nedojde k významným změnám oproti navrhovanému znění tohoto zákona).

V následující části jsou obdobně jako u pohledávek a závazků uvedeny příklady ilustrující různé situace, které mohou u záloh nastat. Pro přehlednost je příkladová část rozdělena na *Poskytnuté zálohy* a na *Přijaté zálohy*.

¹⁵² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14.02.2022, sp. zn. 4 Afs 170/2021. Odůvodnění, část III., odst. 28. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Index/687449>.

¹⁵³ Nový zákon o účetnictví se zvláštní částí důvodové zprávy, § 58.

¹⁵⁴ Dtto, § 55 odst. 1 písm. b).

¹⁵⁵ Dtto, § 55 odst. 2.

Poskytnuté zálohy

Úvodem je nutné vyřešit problematiku účtování o poskytnutých zálohách, u nichž dojde k následnému vyčíslení DPH na základě daňového dokladu k přijaté platbě (dále také jen DDPP). Při zachycování poskytnutých záloh prostřednictvím účtu 314 se o DPH účtuje pomocí analytické evidence vytvořené k tomuto účtu. Konkrétně se může jednat např. o účet 314.1 Poskytnuté zálohy před zjištěním DPH a 314.2 Poskytnuté zálohy po přijetí DDPP. Účtování pak může vypadat tak, jak uvádí Tabulka 39:

Tabulka 39: Účtování o DPH u zálohy zachycené na účtu 314

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	314.1	221
30.09.22	Základ daně dle DDPP	10 000 €	24,550	245 500,00	314.2	314.1
30.09.22	DPH dle DDPP	2 100 €	24,550	51 555,00	343	314.1

Některé operace spojené s vyměřováním DPH se však účtují prostřednictvím vyrovnávacího účtu pro DPH – typicky se jedná o případ samovyměření DPH při pořízení zboží z EU, proto je nutné zvážit i tuto variantu. Pro vyměřování DPH se volí účet 349 (případně některý podrozvahový účet v 7. účtové třídě), který slouží k přenesení částky základu daně do dokladu sloužícího k vyměření DPH. U poskytnutých záloh je však nutné celkovou poskytnutou částku rozdělit na část bez daně (která bude zaúčtována v účtové třídě související s pořizovaným plněním) a na DPH. Pouhé přenášení částky na doklad by bylo v tomto případě bezpředmětné. Kromě toho by účet 349 neměl mít konečný zůstatek, takže by stejně bylo nutné částku přeúčtovat na účet jiný.

Při účtování o zálohách nově navrhovaným způsobem proto nebude použit vyrovnávací účet, ale postup bude vycházet z účtování na účtu 314. V rámci tohoto postupu se nabízí dvě varianty, které jsou zobrazeny níže:

- a) *účtování o poskytnutí zálohy proběhne nejprve na účtu 314, až po přijetí DDPP se přeúčtuje na příslušný účet majetku/časového rozlišení*

Tabulka 40: Účtování přes „pomocný účet“ 314

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	314	221
30.09.22	Základ daně dle DDPP	10 000 €	24,550	245 500,00	15x	314.1
30.09.22	DPH dle DDPP	2 100 €	24,550	51 555,00	343	314.1

b) účtování o poskytnutí zálohy proběhne rovnou na příslušném účtu majetku / časového rozlišení, účet 314 se vůbec nepoužije

Tabulka 41: Účtování bez použití účtu 314

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	15x.1	221
30.09.22	Základ daně dle DDPP	10 000 €	24,550	245 500,00	15x.2	15x.1
30.09.22	DPH dle DDPP	2 100 €	24,550	51 555,00	343	15x.1

Každá z těchto dvou variant přináší jiné výhody a nevýhody. Varianta a) by mohla být považována za „velmi opatrnou“ – dokud ÚJ nedostane potvrzení o přijetí platby formou DDPP, považuje poskytnuté prostředky za pohledávku a očekává tedy jejich navrácení. S přihlédnutím k závěrům Nejvyššího správního soudu¹⁵⁶ by však ÚJ tento postup ve většině případů použít neměla. Pouze pokud by existovaly důvodné pochybnosti (např. platba byla odeslána na neověřený bankovní účet, v mezidobí bylo vedením ÚJ rozhodnuto o nepožizování předmětného plnění), bylo by namíste použít účet 314. Varianta b) naopak představuje postup, v němž ÚJ počítá s tím, že částka byla dodavatelem přijata a plnění bude následovat. To je zcela v souladu se stanoviskem Nejvyššího správního soudu, které uvádí, že „faktická realizace [plnění, na něž byla poskytnuta záloha] představuje v praxi stále ještě nejběžnější způsob výsledku obchodních transakcí.“¹⁵⁷ V tomto případě tedy nejde o porušení zásady opatrnosti, ale o snahu dodržet důležitější zásadu věrného a poctivého zobrazení stavu majetku a závazků ÚJ. V dalších částech proto práce bude primárně používat účtování podle varianty b), pokud nebudou uvedeny skutečnosti rozhodné pro použití varianty a).

Příklady uvedené v této části se shodují v celkové částce uhrazené zálohy a v datu odepsání prostředků z účtu, aby byly patrné rozdíly vznikající kvůli ostatním skutečnostem. Těmi jsou především osoba poskytující zálohu, osoba zálohu přijímající, datum připsání prostředků na účet příjemce zálohy, předmětné plnění a existence skutečností, které naznačují, že zálohované plnění nebude uskutečněno. Příklady jsou stejně jako v předchozích částech řešeny pomocí zápisu jednotlivých účetních záznamů následované komentářem a uvedením případů, ve kterých se bude postupovat shodně.

¹⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14.02.2022, sp. zn. 4-Afs 170/2021. Odůvodnění, část III., odst. 32. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Index/687449>.

¹⁵⁷ Dtto.

Příklad 22

Společnost, s.r.o., Plátce, poskytla dne 30.09.2022 neplátcí DPH zálohu na nákup zboží¹⁵⁸ ve výši 12 100 €. Ten platbu přijal téhož dne. K 31.12.2022 nebylo zboží dodáno, neboť se jedná o náročnou zakázkovou výrobu a dodavatel ji nestihl dokončit.

Tabulka 42: Zaúčtování příkladu 22

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00		221
30.09.22	Poskytnutí zálohy			297 055,00	052.1	

Nejjednodušší postup účtování o poskytnuté záloze nastává v případě, že odpadá problematika spojená s účtováním DPH.¹⁵⁹ V takové situaci se celá hodnota poskytnuté zálohy stane pořizovací cenou daného plnění a až následně při přijetí tohoto plnění se započte na jeho úhradu. V tomto příkladu je zobrazena situace, kdy k dodání zálohovaného plnění v budoucnu s největší pravděpodobností dojde, proto je použito účtování přímo na majetkový účet a proto také nevznikají žádné kurzové rozdíly.

Stejný postup bude aplikován i v ostatních případech, kdy plnění buď není předmětem DPH, nebo poskytovatel zálohy (pořizovatel předmětného plnění) nemá nárok na odpočet DPH – částka neuplatnitelné DPH se stává součástí hodnoty pořizovaného plnění.

Příklad 23

Společnost, s.r.o., Plátce, poskytla dne 30.09.2022 jinému Plátcí zálohu na nákup zboží ve výši 12 100 €. Ten platbu přijal

- téhož dne a vystavil daňový doklad k přijaté platbě (dále také jen DDPP);
- dne 03.10.2022 a vystavil DDPP;
- z důvodu technického výpadku až dne 18.10.2022 a vystavil DDPP.

K 31.12.2022 nebylo zboží dodáno, neboť Společnost specifikovala požadované parametry tohoto zboží teprve na konci prosince, výroba proto začne až v lednu.

Pro zjednodušení je uvažováno, že příjemce zálohy používá stejná pravidla pro používání kurzů cizích měn jako Společnost.

60a) Kurz příjemce zálohy je stejný jako kurz Společnosti.

Tabulka 43: Zaúčtování příkladu 23, varianta a)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00		221
30.09.22	Poskytnutí zálohy			297 055,00	052.1	
30.09.22	DPH dle DDPP			51 555,00	343	052.1
30.09.22	Hodnota plnění			245 500,00	052.2	052.1

¹⁵⁸ Opět jako v příkladech u pohledávek a závazků je pojem „zboží“ v této části práce chápán ve smyslu jeho definice podle ZoDPH. V tomto případě Společnost nakupuje dlouhodobý majetek.

¹⁵⁹ Může se jednat o pořizování plnění od neplátce, pořizování plnění neplátcem, ale také situace, kdy plátce nemá nárok na odpočet daně na vstupu.

V tomto příkladu je znázorněna situace, kdy odběratel i dodavatel použili stejný kurz. DPH byla vypočtená dodavatelem takto: obdržel částku 12 100 €, tu přepočtl platným kurzem 24,550 na Kč, čímž získal celkovou částku zálohy 297 055 Kč. Z ní následně vypočetl DPH v souladu se ZoDPH¹⁶⁰ jako rozdíl částky 297 055 a podílu 297 055 / 1,21 = 51 555. Hodnotu plnění není vhodné počítat pomocí cizí měny a jejího přepočtu na měnu českou, ale vypočítat ji jako rozdíl mezi hodnotou poskytnuté zálohy a hodnotou uplatnitelného odpočtu DPH (proto v příkladu není v řádku hodnoty plnění uvedena částka v cizí měně ani kurz). V případech, kdy se kurz použitý dodavatelem bude lišit od kurzu použitého odběratelem, by totiž výpočet pomocí cizí měny způsobil záúčtování špatných částek.

b) Kurz použitý příjemcem zálohy je nižší než kurz Společnosti.

Tabulka 44: Zaúčtování příkladu 23, varianta b)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	052.1	221
	Kurz použitý dodavatelem pro vystavení DDPP		(24,530)			
03.10.22	DPH dle DDPP			51 513,00	343	052.1
03.10.22	Hodnota plnění			245 542,00	052.2	052.1

Dodavatel vypočetl DPH v souladu se ZoDPH jako rozdíl částky 296 813 a podílu 296 813 / 1,21 = 51 513. Odběratel má v tomto případě nárok na odpočet pouze ve výši, v jaké byla DPH dodavatelem přiznána. Zbývající část poskytnuté zálohy se stává součástí pořizovací hodnoty předmětného plnění.

c) Kurz použitý příjemcem zálohy je vyšší než kurz Společnosti.

Tabulka 45: Zaúčtování příkladu 23, varianta c)

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	052.1	221
	Kurz použitý dodavatelem pro vystavení DDPP		(24,595)			
18.10.22	DPH dle DDPP			51 649,50	343	052.1
18.10.22	Hodnota plnění			245 405,50	052.2	052.1

¹⁶⁰ Dle ZoDPH se výpočet provede tak, že z celé hodnoty platby přepočtené kurzem platným pro danou osobu v den uskutečnění plnění se vypočte DPH „shora“ (dle § 37 písm. b)) – tedy jako rozdíl mezi celkovou částkou a touto částkou vydělenou příslušným koeficientem (1,21 v případě plnění podléhajícího základní sazbě daně). Proto v řádku není uvedena částka v cizí měně ani kurz, jelikož se k výpočtu nepoužívají.

Dodavatel vypočetl DPH v souladu se ZoDPH jako rozdíl částky 297 599,50 a podílu $297\,599,50 / 1,21 = 51\,649,50$. V tomto případě má odběratel nárok na odpočet celé částky DPH, i když by při výpočtu pomocí částek ve vlastním účetnictví dospěl k částce nižší. Dodavatel totiž v souladu se ZoDPH daň správně vyčíslil a přiznal, k částkám v účetnictví odběratele se v tomto případě pro účely DPH nepřihlíží.

Stejný postup, který uvádí Příklad 23, bude aplikován také při pořizování ostatních druhů zboží (za použití příslušného účtu, např. 151.1 a 151.2 pro materiál) a služeb (za použití účtu 381 – náklady příštích období), kdy je zaplacená záloha předmětem DPH a příjemce této zálohy má povinnost vystavit DDPP.

Příklad 24

Společnost, s.r.o., Plátce, poskytla dne 30.09.2022 neplátcí DPH zálohu na nákup zboží ve výši 12 100 €. Ten platbu přijal téhož dne. Předmětné plnění mělo být dodáno 30.10.2022, Společnost však plnění neobdržela a dodavatel s ní přestal komunikovat. 20.12.2022 Společnost oznámila dodavateli, že od smlouvy odstupuje z důvodu jejího porušení na straně dodavatele a žádá proto o navrácení celé částky poskytnuté zálohy. K 31.12.2022 Společnost částku neobdržela.

Tabulka 46: Zaúčtování příkladu 24

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00		221
30.09.22	Poskytnutí zálohy			297 055,00	153.2	
20.12.22	Vznik pohledávky	12 100 €		297 055,00	314	
20.12.22	Převedení zálohy			297 055,00		153.2
20.12.22	Současná hodnota 314	12 100 €	24,180	292 578,00		
20.12.22	Kurzový rozdíl			4 477,00	563	314
31.12.22	Hodnota na účtu 314			292 578,00		
31.12.22	Současná hodnota 314	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			786,50	563	314

Nejjednodušší postup opět nastává v situaci, kdy u poskytnuté zálohy odpadá řešení problematiky DPH. Tento příklad zpracovává okolnosti, při nichž s největší pravděpodobností k původně sjednanému plnění nedojde a místo toho bude poskytnutá záloha vrácena zpět odběrateli. S ohledem na stanovisko Nejvyššího správního soudu¹⁶¹ je však nejprve o záloze účtováno přímo na majetkový účet a až následně, při zjištění skutečností rozhodných pro posuzování této zálohy jako pohledávky, je částka přeúčtována na účet 314 a opět je vedena v obou měnách. Při vzniku této pohledávky je

¹⁶¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14.02.2022, sp. zn. 4 Afs 170/2021. Odůvodnění, část III., odst. 32 Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Index/687449>.

proto nutné zachytit pomocí kurzových rozdílů její aktuální hodnotu, následně v průběhu roku je možné využít všech tří přístupů k účtování o kurzových rozdílech, které byly uvedeny u pohledávek (jednotlivé způsoby účtování zpracovává Příklad 5, str. 31).

Stejný postup použije ÚJ i v ostatních případech, kdy poskytnutá záloha buď nepodléhá DPH,¹⁶² nebo pro ÚJ není hodnota DPH podstatná.¹⁶³

Příklad 25

Společnost, s.r.o., Plátce, poskytla dne 30.09.2022 jinému Plátci zálohu na nákup zboží ve výši 12 100 €. Ten platbu přijal téhož dne a vystavil DDPP. K 20.12.2022 nebylo zboží dodáno, protože dodavatel špatně rozplánoval výrobní kapacitu. Pro společnost by bylo další čekání nepřijatelné, proto od smlouvy odstoupila. Dodavatel ještě téhož dne vystavil opravný daňový doklad (dále také jen ODD). K 31.12.2022 Společnost původně poskytnutou částku neobdržela.

Tabulka 47: Zaučtování příkladu 25

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	153.1	221
30.09.22	DPH dle DDPP			51 555,00	343	153.1
30.09.22	Hodnota plnění			245 500,00	153.2	153.1
20.12.22	Přijetí ODD	12 100 €	24,550	297 055,00	314	
20.12.22	Převedení zálohy			245 500,00		153.2
20.12.22	DPH dle ODD			51 555,00		343
20.12.22	Současná hodnota 314	12 100 €	24,180	292 578,00		
20.12.22	Kurzový rozdíl			4 477,00		
31.12.22	Hodnota na účtu 314	12 100 €		292 578,00		
31.12.22	Současná hodnota 314	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			786,50	563	314

V případě, kdy poskytnutá záloha podléhá DPH a zároveň je pro poskytovatele podstatná její výše (z důvodu nároku na odpočet), počáteční postup je shodný s postupem, který uvádí Příklad 23 (str. 60). Při zjištění skutečností, na jejichž základě se ze zálohy stává pohledávka, je potřeba zálohu z majetkového účtu (popř. z účtu časového rozlišení) přeúčtovat na účet pohledávek a současně také na základě ODD ponížít nárok na odpočet. Dodavatel je povinen na ODD použít kurz, který byl použit při vystavení původního dokladu, z toho důvodu v tomto případě nemohou vznikat kurzové rozdíly. Ty vznikají na základě vzniku pohledávky, jejíž současná hodnota nemusí odpovídat kurzu

¹⁶² Např. pokud se jedná o zálohu poskytnutou na plnění, které není předmětem DPH, nebo je od DPH osvobozeno. Dodavatel také nevystavuje DDPP v případě, že je záloha poskytnuta na plnění podléhající přenesené daňové povinnosti.

¹⁶³ Např. pokud se jedná o neplátce DPH, nebo pokud Plátce nemá nárok na odpočet u tohoto plnění.

použitému na DDPP. Kurzové rozdíly v průběhu období následně mohou vznikat, pokud o nich ÚJ u pohledávek účtuje (viz Příklad 5, str. 31).

Stejný postup jako v tomto příkladu bude použit i u všech ostatních poskytnutých záloh, které podléhají povinnosti přiznat DPH ke dni přijetí této zálohy, když následně nedojde k dodání původně zamýšleného plnění.

Příklad 26

Společnost, s.r.o., Plátce, poskytla dne 30.09.2022 jinému Plátci zálohu na nákup zboží ve výši 12 100 €. Ten platbu přijal téhož dne a vystavil daňový doklad k přijaté platbě. K 20.12.2022 nebylo zboží dodáno, neboť dodavateli vyhořela výrobní hala a Společnost proto předpokládá, že dojde k navrácení poskytnuté zálohy, jelikož dodavatel nebude schopen zboží dodat. K 31.12.2022 opravný doklad ani původně poskytnutou částku zatím neobdržela.

Tabulka 48: Zaučtování příkladu 26

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Poskytnutí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	153.1	221
30.09.22	DPH dle DDPP			51 555,00	343	153.1
30.09.22	Hodnota plnění			245 500,00	153.2	153.1
20.12.22	Vznik pohledávky	12 100 €		297 055,00	314	
20.12.22	Převedení zálohy			245 500,00		153.2
20.12.22	Vyčíslení související DPH			51 555,00		378
20.12.22	Současná hodnota 314	12 100 €	24,180	292 578,00		
20.12.22	Kurzový rozdíl			4 477,00	563	314
31.12.22	Hodnota na účtu 314	12 100 €		292 578,00		
31.12.22	Současná hodnota 314	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			786,50	563	314

V tomto příkladu je popsána situace, kdy dodavatel zatím nevystavil ODD. Vzhledem k tomu, že však při jeho vystavení musí použít kurz dle původního dokladu, odběratel zná přesnou hodnotu, která bude na ODD vyčíslena. Proto může o vzniku této pohledávky účtovat i před obdržením ODD, pouze nesmí účtovat o DPH. V příkladu je použito účtování pomocí účtu 378 – jiné pohledávky. Po přijetí ODD se částka DPH přeúčtuje z účtu 378 na účet 343, částka zálohy zůstane na účtu 314 (toho bude docíleno předkontací 314/314, obdobně jako u vyrovnávacího účtu pro DPH). Pokud by ÚJ chtěla zvláště sledovat zálohy takto přeúčtované bez ODD, lze zřídit i analytický účet (např. 314.9) pro jejich oddělené sledování.

Totožně se bude postupovat i u ostatních záloh, které se následně stanou pohledávkami a u nichž odběratel obdržel daňový doklad, ale zatím neobdržel ODD.

Přijaté zálohy

U přijatých záloh není potřeba detailněji rozebírat problematiku DPH, protože příjemce platby (dodavatel předmětného plnění) není nijak odkázán na kurz použitý v účetnictví toho, kdo zálohu poskytuje (odběratel předmětného plnění).

Odlišnosti vznikající u příkladů v této části jsou způsobeny pouze tím, zda zálohované plnění podléhá povinnosti priznat DPH na straně příjemce platby a zda jsou známy skutečnosti naznačující, že předmětné plnění nakonec nebude uskutečněno. Příklady jsou stejně jako v předchozích částech řešeny pomocí zápisu jednotlivých účetních záznamů následované komentářem a uvedením případů, ve kterých se bude postupovat shodně.

Příklad 27

Společnost, s.r.o., Plátce, přijala dne 30.09.2022 od jiného Plátce zálohu na stavební práce ve výši 12 100 €. K 31.12.2022 nebylo plnění uskutečněno, protože si odběratel materiál potřebný pro provedení prací měl zajistit sám, ale kvůli nedostatku stavebního materiálu na jeho dodávku zatím stále čeká.

Tabulka 49: Zaúčtování příkladu 27

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Přijetí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	221	
30.09.22	Přijetí zálohy			297 055,00		384

Nejjednodušší postup účtování o přijaté záloze nastává opět v případě, kdy odpadá problematika spojená s účtováním DPH.¹⁶⁴ Celá hodnota přijaté zálohy se stává výnosem příštích období, jehož vyúčtování proběhne následně při poskytnutí tohoto plnění. V tomto příkladu je zobrazena situace, kdy k dodání zálohovaného plnění v budoucnu s největší pravděpodobností dojde, proto je použito účtování přímo na účet časového rozlišení a proto také k rozvahovému dni (31.12.22) nevznikají kurzové rozdíly.

Stejný postup bude aplikován i v ostatních případech, kdy plnění buď není předmětem DPH, je od DPH osvobozeno, nebo je příjemce zálohy neplátce DPH.

Příklad 28

Společnost, s.r.o., Plátce, přijala dne 30.09.2022 od jiného Plátce zálohu na nákup zboží ve výši 12 100 €. K 31.12.2022 nebylo zboží dodáno, protože se jedná o náročnou zakázkovou výrobu, která zatím probíhá.

¹⁶⁴ Může se jednat kromě plnění podléhajícího režimu přenesené daňové povinnosti uvedené v tomto příkladu také o přijetí zálohy na plnění, které není předmětem DPH, plnění od DPH osvobozené. Tato situace nastává také v případě, že příjemce platby je neplátcem DPH.

Tabulka 50: Zaúčtování příkladu 28

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Přijetí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	221	
30.09.22	Přijetí zálohy			297 055,00		384
30.09.22	Vystavení DDPP – DPH			51 555,00	384	343
30.09.22	Základ dle DDPP			245 500,00	384	384

V případě, kdy prodávané plnění podléhá DPH, je Plátce povinen vystavit doklad ke dni přijetí úplaty (zálohy).¹⁶⁵ U příjemce zálohy proto v evidenci bude figurovat pouze jeden kurz, který použije jak pro vyčíslení hodnoty přijaté částky, tak pro stanovení DPH.

Stejný postup se použije i na všechny ostatní přijaté zálohy, u kterých má jejich příjemce povinnost přiznat DPH.

Příklad 29

Společnost, s.r.o., neplátce DPH, přijala dne 30.09.2022 od Plátce zálohu na dodání zboží ve výši 12 100 €. Do 20.12.2022 nebylo plnění uskutečněno, odběratel toho dne oznámil, že od smlouvy odstoupuje a žádá navrácení zálohy. Společnost k 31.12.2022 zálohu zatím nevrátila.

Tabulka 51: Zaúčtování příkladu 29

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Přijetí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	221	
30.09.22	Přijetí zálohy			297 055,00		384
20.12.22	Vznik závazku	12 100 €		297 055,00		324
20.12.22	Převedení zálohy			297 055,00	384	
20.12.22	Současná hodnota 324	12 100 €	24,180	292 578,00		
20.12.22	Kurzový rozdíl			4 477,00	324	663
31.12.22	Hodnota na účtu 324	12 100 €		292 578,00		
31.12.22	Současná hodnota 324	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			786,50	324	663

Tento příklad zpracovává situaci, kdy nastaly okolnosti způsobující očekávané vrácení zálohy odběrateli. Nicméně při prvotním zaúčtování je opět v souladu se stanoviskem Nejvyššího správního soudu¹⁶⁶ nejprve o záloze účtováno přímo na účtu výnosů příštích období a až teprve po zjištění skutečností, které povedou k vrácení zálohy, je částka přeúčtována na účet 324 a vedena v obou měnách. Vznikající kurzový rozdíl je způsoben vznikem nového závazku, kdy se kurz ke dni jeho vzniku nerovná

¹⁶⁵ Dle § 20a odst. 2 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14.02.2022, sp. zn. 4 Afs 170/2021. Odůvodnění, část III., odst. 32. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Index/687449>.

kurzu použitému při zaúčtování přijetí zálohy. Takto vznikající kurzový rozdíl v průběhu období však nijak neomezuje možnost volby ÚJ o kurzových rozdílech vznikajících u postupně splácených závazků a pohledávek v průběhu období neúčtovat.

Stejný postup se použije i u ostatních záloh, které nepodléhaly povinnosti přiznat DPH při jejich přijetí a následně u nich dojde k okolnostem, které zakládají jejich závazkový charakter.

Příklad 30

Společnost, s.r.o., Plátce, přijala dne 30.09.2022 od jiného Plátce zálohu na nákup zboží ve výši 12 100 €. K 20.12.2022 nebylo zboží dodáno, protože odběratel vyžadoval specifické úpravy, jež mu Společnost není schopna zajistit. Dohodli se tedy, že plnění neproběhne a záloha bude vrácena, Společnost proto vystavila ODD. K 31.12.2022 záloha odběrateli vrácena nebyla z důvodu dočasného nedostatku peněžních prostředků v cizí měně.

Tabulka 52: Zaúčtování příkladu 30

Datum	Popis případu	Částka	Kurz	Částka [Kč]	MD	D
30.09.22	Přijetí zálohy	12 100 €	24,550	297 055,00	221	
30.09.22	Přijetí zálohy			297 055,00		384
30.09.22	Vystavení DDPP – DPH			51 555,00	384	343
30.09.22	Základ dle DDPP			245 500,00	384	384
20.12.22	Vystavení ODD	12 100 €	24,550	297 055,00		324
20.12.22	ODD – základ			245 500,00	384	
20.12.22	ODD – DPH			51 555,00	343	
20.12.22	Současná hodnota 324	12 100 €	24,180	292 578,00		
20.12.22	Kurzový rozdíl 324			4 477,00	324	663
31.12.22	Hodnota na účtu 324	12 100 €		292 578,00		
31.12.22	Současná hodnota	12 100 €	24,115	291 791,50		
31.12.22	Kurzový rozdíl			786,50	324	663

Tento příklad zpracovává stejnou situaci jako příklad předchozí, nicméně s plněním, u něž vznikla povinnost přiznat DPH ke dni přijetí platby.

Stejný postup se použije i u všech ostatních záloh, které podléhají povinnosti přiznat DPH při jejich přijetí a u nichž následně nastanou okolnosti zakládající jejich závazkový charakter.

Postup podle návrhu nového zákona o účetnictví

Pro účtování kurzových rozdílů u záloh by se dle návrhu nového zákona o účetnictví mělo postupovat tak, jak je uvedeno v příkladech 22–30 (str. 60–67). Běžně by u záloh kurzové rozdíly vznikat neměly, protože zálohy obecně nepředstavují budoucí peněžní

tok. Kurzové rozdíly budou vznikat pouze v případech, kdy dojde k vrácení zálohy. Shrnutí skutečností zobrazených v příkladech uvádí Tabulka 53–Tabulka 58 (str. 68–70).

Poskytnuté zálohy

Tabulka 53: Kurzy používané k výpočtu hodnoty poskytnutých záloh

Záloha \ Výpočet	Celková výše	DPH	Hodnota pořizovaného plnění
na budoucí zdanitelná plnění (záloha podléhá DPH)	kurz platný ke dni poskytnutí zálohy	kurz podle DDPP	rozdíl celkové částky a částky DPH z DDPP
na jiná budoucí plnění (záloha nepodléhá povinnosti přiznat DPH ke dni jejího přijetí dodavatelem)	kurz platný ke dni poskytnutí zálohy	---	shodná s celkovou výší poskytnuté zálohy

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 54: Kurzy používané k přepočtu hodnoty poskytnutých záloh

Záloha \ Přepočet ke dni	Zjištění rozhodné skutečnosti¹⁶⁷	Rozvahovému
na budoucí zdanitelná plnění (záloha podléhá DPH), rozhodná skutečnost nastala	<ul style="list-style-type: none"> pro účely DPH kurz dle původního dokladu (ten bude použit i na ODD) pro účely účetnictví kurz platný ke dni zjištění rozhodné skutečnosti 	kurz platný k rozvahovému dni
na jiná budoucí plnění (nepodléhající povinnosti přiznat DPH ke dni přijetí zálohy dodavatelem), rozhodná skutečnost nastala	kurz platný ke dni zjištění rozhodné skutečnosti	kurz platný k rozvahovému dni
na budoucí plnění (zdanitelná podléhající DPH i jiná plnění), rozhodná skutečnost nenastala	---	nepřepočítává se

zdroj: vlastní zpracování

¹⁶⁷ Rozhodnou skutečností je myšlena situace, která naznačuje, že k dodání předmětného plnění nedojde a záloha bude vrácena zpět odběrateli.

Tabulka 55: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových poskytnutých záloh

Druh poskytnuté zálohy	Kurzové rozdíly v průběhu období	Kurzové rozdíly k rozvahovému dni
rozhodná skutečnost nastala ¹⁶⁸	<ul style="list-style-type: none"> nejprve vzniká kurzový rozdíl z důvodu vzniku pohledávky v cizí měně, která předtím, než se stala pohledávkou, byla zaúčtována na účtu majetku / časového rozlišení následně mohou (ale nemusí) vznikat rozdíly při částečných úhradách – dle směrnice ÚJ 	rozdíl mezi přepočtem celkové částky v okamžiku prvního zaúčtování pohledávky a přepočtem k rozvahovému dni
rozhodná skutečnost nenastala	nevznikají	nevznikají

zdroj: vlastní zpracování

Přijaté zálohy

Tabulka 56: Kurzy používané k výpočtu hodnoty přijatých záloh

Záloha \ Výpočet	Celková výše	DPH	Hodnota poskytovaného plnění
na budoucí zdanitelná plnění (záloha podléhá DPH)	kurz platný ke dni přijetí zálohy	kurz platný ke dni přijetí zálohy	rozdíl celkové částky a DPH
na jiná budoucí plnění (záloha nepodléhá povinnosti přiznat DPH ke dni jejího přijetí)	kurz platný ke dni přijetí zálohy	---	shodná s celkovou výší přijaté zálohy

zdroj: vlastní zpracování

¹⁶⁸ V případě vznikajících kurzových rozdílů již není podstatné, zda záloha podléhala přiznání DPH. Z titulu DPH totiž žádné kurzové rozdíly nevznikají.

Tabulka 57: Kurzy používané k přepočtu hodnoty přijatých záloh

Záloha	Přepočet ke dni	Zjištění rozhodné skutečnosti	Rozvahovému
na budoucí zdanitelná plnění (záloha podléhá DPH), rozhodná skutečnost nastala		<ul style="list-style-type: none"> • pro účely DPH kurz dle původního DDPP (ten bude použit i na ODD) • pro účely účetnictví kurz platný ke dni zjištění rozhodné skutečnosti 	kurz platný k rozvahovému dni
na jiná budoucí plnění (nepodléhající povinnosti přiznat DPH ke dni přijetí zálohy), rozhodná skutečnost nastala		kurz platný ke dni zjištění rozhodné skutečnosti	kurz platný k rozvahovému dni
na budoucí plnění (zdanitelná podléhající DPH i jiná plnění), rozhodná skutečnost nenastala		---	nepřepočítává se

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 58: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových poskytnutých záloh

Druh přijaté zálohy	Kurzové rozdíly v průběhu období	Kurzové rozdíly k rozvahovému dni
rozhodná skutečnost nastala ¹⁶⁹	<ul style="list-style-type: none"> • nejprve vzniká kurzový rozdíl z důvodu vzniku závazku v cizí měně, který předtím, než se stal závazkem, byl zaúčtován jako výnos příštích období • následně mohou (ale nemusí) vznikat rozdíly při částečných úhradách – dle směrnice ÚJ 	rozdíl mezi přepočtem celkové částky v okamžiku prvního zaúčtování závazku a přepočtem k rozvahovému dni
rozhodná skutečnost nenastala	nevznikají	nevznikají

zdroj: vlastní zpracování

¹⁶⁹ V případě vznikajících kurzových rozdílů opět není podstatné, zda záloha podléhala přiznání DPH. Z titulu DPH totiž žádné kurzové rozdíly nevznikají.

3 Návod pro účtování o kurzových rozdílech

Tato část práce vychází z řešení jednotlivých modelových příkladů a souhrnných tabulek (str. 38, 40, 52, 54 a 68–70) uvedených v analytické části. Návod je rozdělen na čtyři samostatné celky (Pohledávky, Závazky, Poskytnuté zálohy, Přijaté zálohy). Tyto dílčí návody pro řešení jsou založeny na bázi rozhodovacího stromu. Jednotlivé terminální uzly (listy) rozhodovacího stromu poskytují odpověď, zda v daném případě kurzové rozdíly vznikají či nikoli. Všechny možné výsledky jsou detailněji popsány pod rozhodovacím stromem, kde je také následně uveden odkaz na konkrétní sekci analytické části, v níž je možné vyhledat přesný postup účtování v dané situaci včetně odůvodnění jeho použití.

3.1 Pohledávky

Pro účtování o pohledávkách a souvisejících kurzových rozdílech je možné použít

Schéma 1 níže.

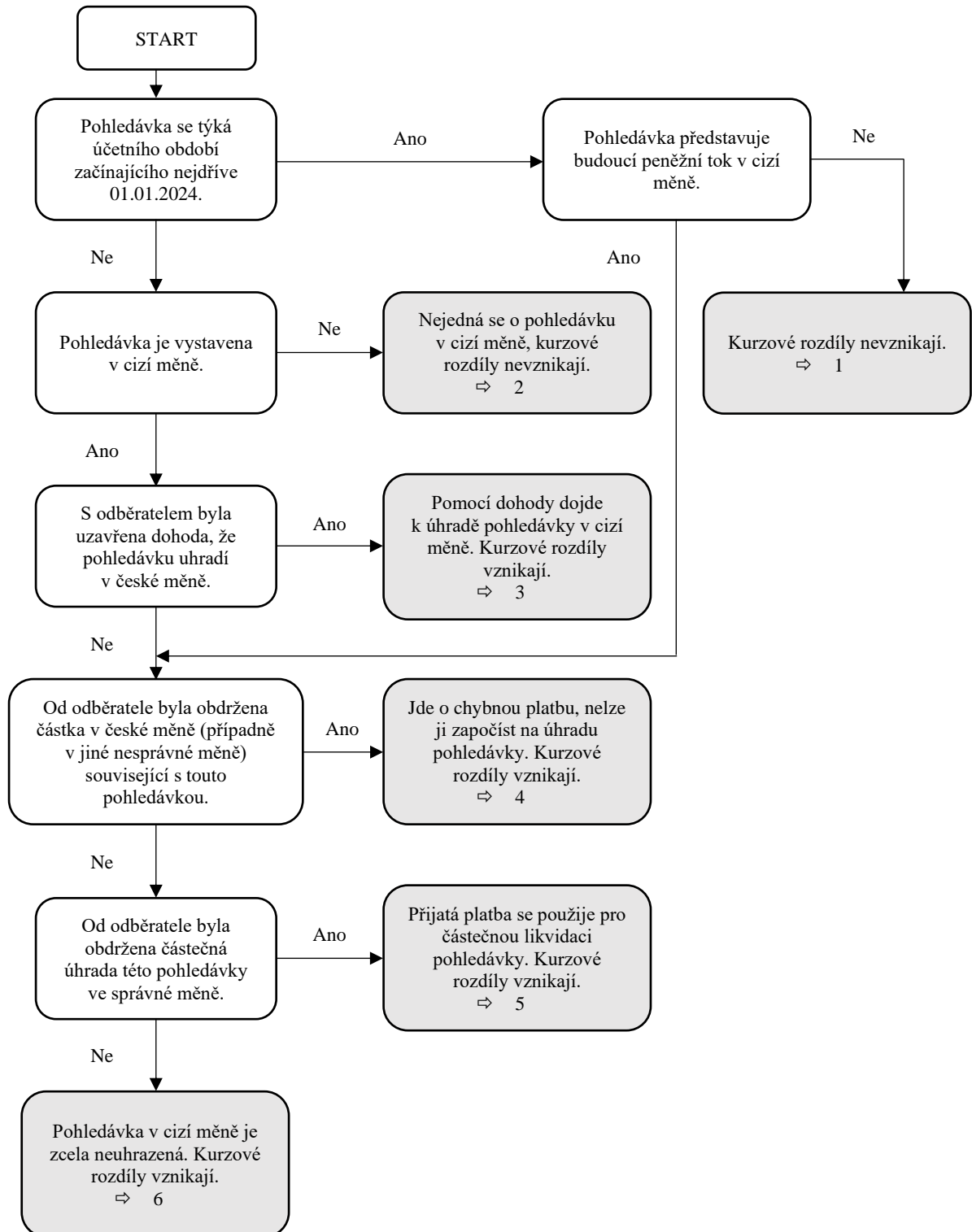

Schéma 1: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u pohledávek

1. K pohledávce nebudou vznikat kurzové rozdíly (vznikají pouze v situacích, kdy má dojít k budoucímu peněžnímu toku v cizí měně).
2. Při použití aktuálně platných pravidel kurzové rozdíly nevznikají, pokud je pohledávka vystavena v české měně. I pokud dojde k dohodnutí platby v cizí měně, tato pohledávka zůstává zaúčtována pouze v měně české. Kurzové rozdíly vznikající při následných úhradách takovýchto pohledávek nejsou způsobeny samotnou pohledávkou – buď vznikají k nově vzniklé pohledávce v cizí měně, nebo vznikají z důvodu rozdílu mezi kurzem použitým pro zaúčtování platby a kurzem dohodnuté směny. Pro účtování o tomto případě je možné využít postup, který uvádí Příklad 6 (str. 33).
3. Tuto dohodu je potřeba zaúčtovat jako jinou pohledávku (např. na účet 315) ke dni, kdy k dohodě došlo. Vznikne kurzový rozdíl k původní pohledávce, zároveň s ním přesně v opačné výši kurzový rozdíl k dohodě. Oba kurzové rozdíly je nutné zaúčtovat. Kurzové rozdíly se vypočítají následovně:

$$\text{kurzový rozdíl k původní pohledávce} = (K_1 - K_2) \times HP_{CM}$$

$$\text{kurzový rozdíl k dohodě} = (K_2 - K_1) \times HP_{CM}$$

kde:

HP_{CM} hodnota pohledávky v cizí měně

K_1 kurz, v němž je pohledávka aktuálně v účetnictví zachycena

K_2 kurz ke dni dohody

V případě, že je takto vypočtená částka kurzového rozdílu záporná, jedná se o kurzovou ztrátu. Pokud je částka kladná, jedná se o kurzový zisk. Tímto pohledávka v cizí měně zaniká. Postup při změně měny na českou uvádí Příklad 9 (str. 37). Problematiku související s DPH u původní pohledávky v cizí měně je možné řešit pomocí postupů, které uvádí Příklad 1 – Příklad 4 (str. 28 – 30).

4. Platba by měla být zaúčtována jako jiný závazek (např. na účtu 325). Nejjednodušší možné řešení je domluvit se na vrácení této chybné platby a následně vyžádat platbu v měně, na kterou zní pohledávka. Další možnou alternativou je provedení vzájemného zápočtu závazků a pohledávek, při něm však dojde ke vzniku kurzových rozdílů. Pokud odběratel nepřistoupí k žádné z předchozích variant, je

nutné vyčkat na okamžik, kdy bude pohledávka způsobilá k započtení = splatná (pokud však způsobilost k započtení nenastane během účetního období, k pohledávce je nutné přistupovat, jako by uhrazena nebyla vůbec). Jakmile je pohledávka splatná, je možné přistoupit k jednostrannému zápočtu, z nějž s největší pravděpodobností vznikne kurzový rozdíl. Ten je v průběhu roku potřeba zaúčtovat dle pravidel zanesených v interní směrnici (buď se účtuje o kurzových rozdílech k úhradám, nebo o kurzových rozdílech ke zbývajícím částem pohledávky, nebo se o nich neúčtuje vůbec), ke konci účetního období je potřeba v souvislosti s touto pohledávkou evidovat kurzové rozdíly ve výši vypočtené pomocí následujících částek a kurzů:

$$\text{kurzový zisk k rozvahovému dni} = (K_2 - K_1) \times ZHP_{CM}$$

kde:

ZHP_{CM} zbývajícím hodnota pohledávky v cizí měně

K_1 kurz ke dni vzniku pohledávky

K_2 kurzový zisk k rozvahovému dni

Tento výpočet se použije, pokud mezi dnem vystavení pohledávky a dnem její úhrady ve špatné měně došlo k růstu kurzu. Vzniklý rozdíl je v takovém případě kurzovým ziskem. Pokud by však došlo k poklesu kurzu mezi dnem vystavení pohledávky a dnem její úhrady, mělo by dojít k započtení pouze části chybné úhrady a vzniklý přeplatek by měl být vrácen odběrateli. Postup, který je potřeba použít v situaci, kdy dojde bez předchozí dohody ke změně měny, uvádí Příklad 7 a Příklad 8 (str. 34 – 35). Problematiku související s DPH při účtování původní pohledávky v cizí měně je možné řešit pomocí postupů, které uvádí Příklad 1 – Příklad 4 (str. 28 – 30).

5. Kurzové rozdíly v průběhu účetního období vznikají dle pravidel v interní směrnici účetní jednotky (buď se účtuje o kurzových rozdílech k úhradám, nebo o kurzových rozdílech ke zbývajícím částem pohledávky, nebo se o nich neúčtuje vůbec). Zbývajícím hodnota pohledávky zachycená v účetnictví k rozvahovému dni (po zaúčtování kurzového rozdílu k rozvahovému dni) by měla být shodná s částkou vypočtenou podle následujícího postupu:

$$\text{hodnota pohledávky k rozvahovému dni} = K \times ZHP_{CM}$$

kde:

ZHP_{CM} zbývající hodnota pohledávky v cizí měně

K kurz k rozvahovému dni

Pokud bylo o kurzových rozdílech účtováno v průběhu účetního období správně (kterýmkoli z možných způsobů), tato částka by měla být evidována ve správné výši. Pokud se hodnota pohledávky v účetnictví liší od takto vypočtené částky, je potřeba najít chybu a opravit ji (chyba může být způsobena např. tím, že při jedné úhradě byl použit způsob průběžného účtování o kurzových rozdílech, při následujícím se o kurzových rozdílech neúčtovalo). Problematikou postupného splácení pohledávek se detailně zabývá Příklad 5 (str. 31). Postup pro řešení různých situací z pohledu DPH uvádí Příklad 1 – Příklad 4 (str. 28 – 30).

6. Pohledávka nebyla uhrazena ani částečně – tento případ je z účetního hlediska nejjednodušší. V průběhu období není důvod ke vzniku kurzových rozdílů, proto je jejich vyčíslení k rozvahovému dni možné pomocí postupu uvedeného níže:

$$\text{kurzový rozdíl k rozvahovému dni} = (K_2 - K_1) \times HP_{CM}$$

kde:

HP_{CM} hodnota pohledávky v cizí měně

K_1 kurz ke dni vzniku pohledávky

K_2 kurz k rozvahovému dni

Je-li takto vypočtený kurzový rozdíl kladný, jedná se o zisk. Je-li záporný, jedná se o ztrátu. Postupy, které se použijí pro účtování o pohledávkách, které nebyly zaplacené ani částečně, uvádí Příklad 1 – Příklad 4 (str. 28 – 30).

3.2 Závazky

Pro účtování o závazcích a souvisejících kurzových rozdílech je možné použít Schéma 2 níže.

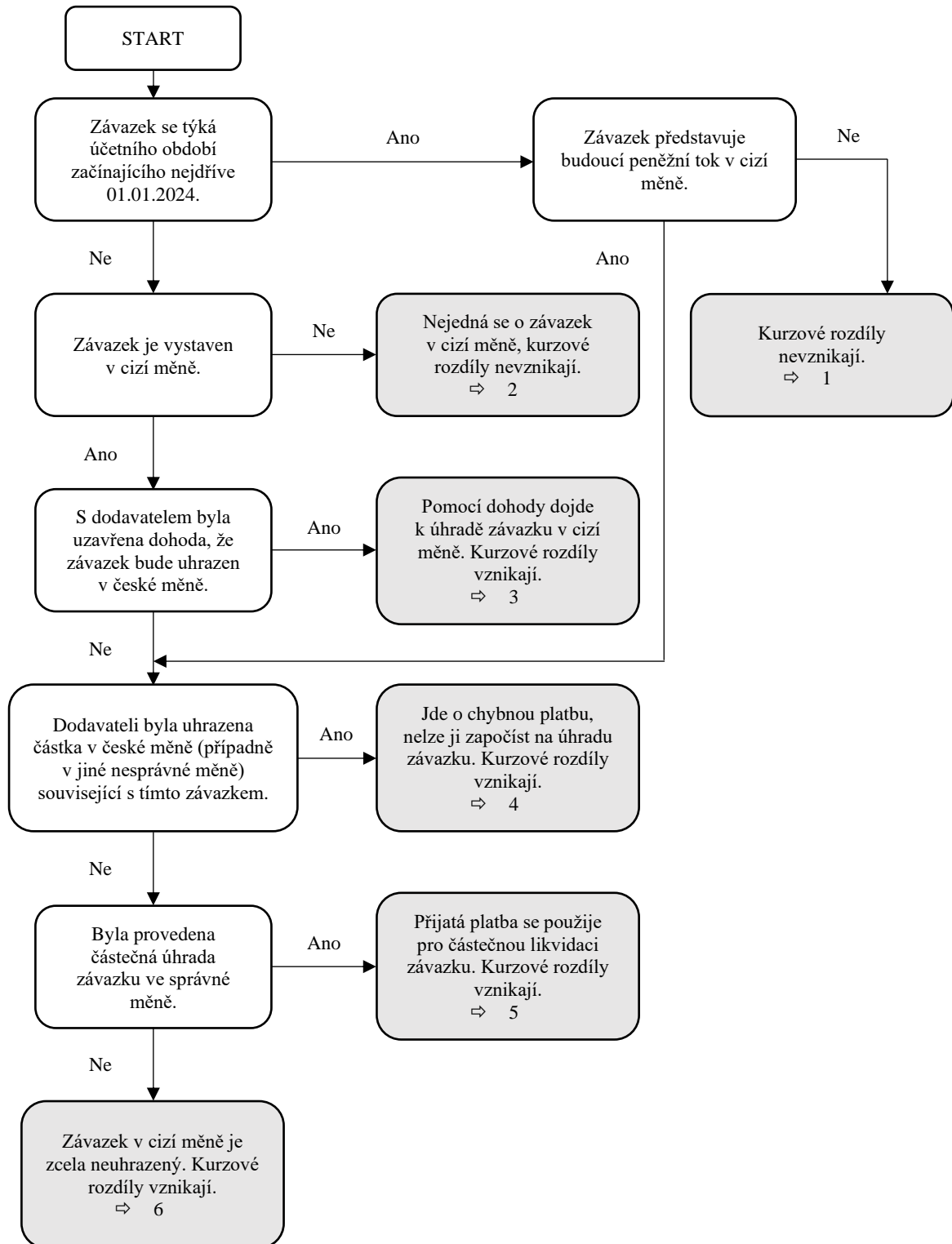

Schéma 2: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u závazků

1. K závazku nebudou vznikat kurzové rozdíly (vznikají pouze v situacích, kdy má dojít k budoucímu peněžnímu toku v cizí měně).
2. Při použití aktuálně platných pravidel kurzové rozdíly nevznikají, pokud je závazek vystaven v české měně. I pokud dojde k dohodnutí platby v cizí měně, tento závazek zůstává zaúčtován pouze v měně české. Kurzové rozdíly vznikající při následných úhradách takovýchto závazků nejsou způsobeny samotným závazkem – buď vznikají k nově zaúčtovanému závazku v cizí měně, nebo jsou způsobeny rozdílem mezi kurzem použitým pro zaúčtování platby a dohodnutým kurzem směny. Pro účtování o tomto případě je možné využít postup, který uvádí Příklad 18 (str. 48).
3. Tuto dohodu je potřeba zaúčtovat jako jiný závazek (např. na účet 325) ke dni, kdy k dohodě došlo. Vznikne kurzový rozdíl k původnímu závazku, zároveň s ním přesně v opačné výši kurzový rozdíl k dohodě. Oba kurzové rozdíly je nutné zaúčtovat. Kurzové rozdíly se vypočítají následovně:

$$\text{kurzový rozdíl k původnímu závazku} = (K_2 - K_1) \times HZ_{CM}$$

$$\text{kurzový rozdíl k dohodě} = (K_1 - K_2) \times HZ_{CM}$$

kde:

HZ_{CM} hodnota závazku v cizí měně

K_1 kurz, v němž je závazek aktuálně v účetnictví zachycen

K_2 kurz ke dni dohody

V případě, že je takto vypočtená částka kurzového rozdílu záporná, jedná se o kurzovou ztrátu. Pokud je částka kladná, jedná se o kurzový zisk. Tímto závazek v cizí měně zaniká. Postup při změně měny na českou uvádí Příklad 17 (str. 47).

Problematiku související s DPH u původního závazku v cizí měně je možné řešit pomocí postupů, které uvádí Příklad 11 – Příklad 15 (str. 41 – 44).

4. Platba by měla být zaúčtována jako jiná pohledávka (např. na účtu 315). Nejjednodušší možné řešení je domluvit se na vrácení této chybné platby a následně provést platbu ve správné měně. Další možnou alternativou je provedení vzájemného zápočtu závazků a pohledávek, při tomto postupu však dojde ke vzniku kurzových rozdílů. Dodavatel by měl být nakloněn alespoň jedné z těchto variant, protože jsou všechny rychlejší než provedení jednostranného zápočtu z jeho strany (v takovém případě by musel vyčkat, dokud nebude jeho pohledávka způsobilá

započtení, tj. splatná). Postup, který je potřeba použít v situaci, kdy dojde bez předchozí dohody ke změně měny, uvádí Příklad 19 a Příklad 20 (str. 49 – 50). Problematiku související s DPH při účtování původního závazku v cizí měně je možné řešit pomocí postupů, které uvádí Příklad 11 – Příklad 15 (str. 41 – 44).

5. Kurzové rozdíly v průběhu účetního období vznikají dle pravidel v interní směrnici účetní jednotky (buď se účtuje o kurzových rozdílech k úhradám, nebo o kurzových rozdílech ke zbývajícím částem závazku, nebo se o nich neúčtuje vůbec). Zbývajícím hodnota závazku zachycená v účetnictví k rozvahovému dni (po zaúčtování kurzového rozdílu k rozvahovému dni) by měla být shodná s částkou vypočtenou podle následujícího postupu:

$$\text{hodnota závazku k rozvahovému dni} = K \times ZHZ_{CM}$$

kde:

ZHZ_{CM} zbývajícím hodnota závazku v cizí měně

K kurz k rozvahovému dni

Pokud bylo o kurzových rozdílech účtováno v průběhu účetního období správně, tato částka by měla být evidována ve správné výši. Pokud se hodnota závazku v účetnictví liší od vypočtené částky, je potřeba najít chybu a opravit ji (může být způsobena např. tím, že při jedné úhradě byl použit způsob průběžného účtování o kurzových rozdílech, při následující se o nich neúčtovalo). Problematikou postupného splácení pohledávek se detailně zabývá Příklad 16 (str. 45), postup pro řešení různých situací z pohledu DPH uvádí Příklad 11 – Příklad 15 (str. 41 – 44).

6. Závazek nebyl uhrazen ani částečně – tento případ je z účetního hlediska nejjednodušší. V průběhu období nebyl důvod ke vzniku kurzových rozdílů, proto je jejich vyčíslení k rozvahovému dni možné pomocí níže uvedeného postupu:

$$\text{kurzový rozdíl k rozvahovému dni} = (K_1 - K_2) \times HZ_{CM}$$

kde:

HZ_{CM} hodnota závazku v cizí měně

K_1 kurz ke dni vzniku závazku

K_2 kurz k rozvahovému dni

Je-li takto vypočtený kurzový rozdíl kladný, jedná se o zisk. Je-li záporný, jedná se o ztrátu. Postupy, které se použijí pro účtování o pohledávkách, které nebyly zaplacené ani částečně, uvádí Příklad 11 – Příklad 15 (str. 41 – 44).

3.3 Poskytnuté zálohy

Pokud má být část poskytnuté zálohy použita na úhradu pořizovaného plnění a část má být dodavatelem vrácena, je potřeba nejprve tuto zálohu rozdělit na dvě samostatné, z nichž jedna bude celá použita na úhradu plnění, druhá bude celá vrácena.

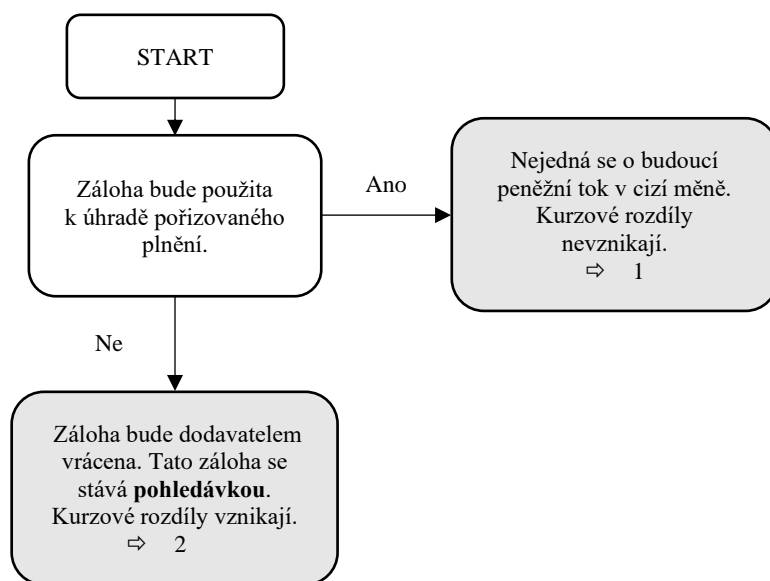

Schéma 3: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u poskytnutých záloh

1. Záloha nepředstavuje budoucí peněžní tok v cizí měně, kurzové rozdíly proto vznikají nebo nebudou. Záloha by měla být zaúčtována v účtové třídě, ve které se následně bude účtovat o pořizovaném majetku, v případě pořizování služeb pak na účtech časového rozlišení (náklady příštích období). Postup účtování o zálohách, které nebudou vráceny, uvádí Příklad 22 a Příklad 23 (str. 60 – 60).
2. Tato záloha má charakter pohledávky. Vznikající kurzové rozdíly se budou řídit pravidly popsanými ve schématu pro **Pohledávky** (str. 72). Konkrétní postup účtování o vrácených zálohách uvádí Příklad 24 – Příklad 26 (str. 62 – 64).

3.4 Přijaté zálohy

Pokud má být část přijaté zálohy použita na úhradu poskytovaného plnění a část má být odběrateli vrácena, je potřeba nejprve tuto zálohu rozdělit na dvě samostatné, z nichž jedna bude celá použita na úhradu plnění, druhá bude celá vrácena.

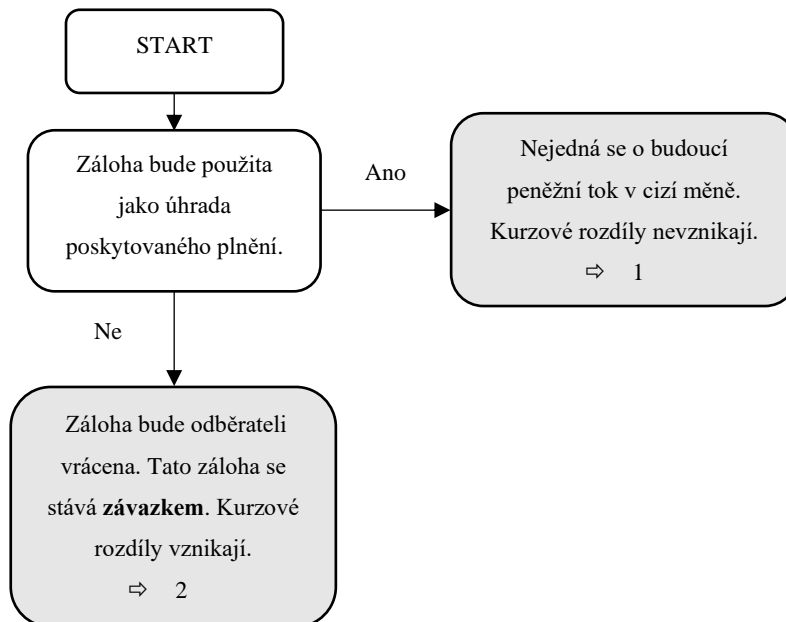

Schéma 4: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u přijatých záloh

1. Záloha nepředstavuje budoucí peněžní tok v cizí měně, kurzové rozdíly proto vznikat nebudou. Záloha by měla být zaúčtována na účtech časového rozlišení (výnosy příštích období). Postup účtování o zálohách, které nebudou vráceny, uvádí Příklad 27 a Příklad 28 (str. 65 – 65).
2. Tato záloha má charakter závazku. Vznikající kurzové rozdíly se budou řídit pravidly popsány ve schématu pro **Závazky** (str. 76). Konkrétní postup účtování o vrácených zálohách uvádí Příklad 29 a Příklad 30 (str. 66 – 67).

Závěr

Cílem práce bylo zpracovat návod pro korektní účtování o kurzových rozdílech u zúčtovacích vztahů s ohledem na relevantní judikaturu. Kromě toho práce zahrnuje popis a hodnocení podstatných změn týkajících se řešené problematiky, které by měl přinést nový zákon o účetnictví dle jeho návrhu zveřejněného Ministerstvem financí k meziresortnímu připomínkovému řízení.

V rámci teoretické části práce jsou vymezeny jednotlivé pojmy významné k problematice kurzových rozdílů, obsahuje přehled kurzů používaných v účetnictví a také představuje návrh nového zákona o účetnictví. Dále se zabývá definováním role judikatury v českém právním systému a postavením Národní účetní rady a jejích interpretací v oblasti účetnictví a daní.

V práci je stěžejní její analytická část, která u jednotlivých zúčtovacích vztahů detailně popisuje a hodnotí různé situace, jež z pohledu vzniku kurzových rozdílů mohou nastat. Na rozdíl od mnoha odborných publikací práce neabstrahuje od problematiky účtování o dani z přidané hodnoty a zabývá se i stanovením korektního postupu účtování o cizoměnových zúčtovacích vztazích podléhajících přepočtu pro účely DPH. Analytická část je psána formou řešení (zaúčtování) jednotlivých modelových příkladů včetně argumentace volby konkrétních účtů, kurzů a částek. Na základě dílčích příkladů jsou následně sestaveny souhrnné tabulky, které podávají ucelený přehled o účtování kurzových rozdílů u zúčtovacích vztahů.

Návrhová část obsahuje pro každou oblast zúčtovacích vztahů (pro pohledávky, závazky, poskytnuté zálohy a přijaté zálohy) rozhodovací algoritmus pro stanovení korektního způsobu účtování o kurzových rozdílech v konkrétním případě. Praktická využitelnost návrhové části je podpořena popisem řešení dané situace s uvedením odkazu na konkrétní sekce či jednotlivé příklady analytické části, které mohou být účetní jednotkou použity pro zaúčtování řešeného případu.

Seznam použité literatury

BERÁNEK, Petr. *Cizí měny a kurzové rozdíly: výklad a řešené příklady*. 8. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2002]-2020. Účetnictví (ANAG). ISBN 978-80-7554-279-3.

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Praha, 2019, 2019 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Ucetnictvi_2018_Ceske-ucetni-standardy-pro-500-2002_v02.pdf

ČESKO. Nález Ústavního soudu ze dne 15.02.2007, sp. zn. Pl.ÚS 77/06, zveřejněno pod č. 37/2007 Sb. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, ročník 2007, částka 16, číslo 37. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5107>

ČESKO. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14.02.2022, sp. zn. 4 Afs 170/2021. Brno: Nejvyšší správní soud, 2022, ročník 2022. Dostupné také z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Index/687449>

ČESKO. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, zveřejněno pod č. 37/2021 Sb. In: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní*. Brno: Nejvyšší soud, 2020. Dostupné také z: <https://sbirka.n soud.cz/export/sbirky?collectionIds=5666>

ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Ministerstvo vnitra ve Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 1993, ročník 1993, částka 1, číslo 1. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/40450/1/2/ustavni-zakon-c-1-1993-sb-ustava-ceske-republiky?rem=%C3%BAstava>

ČESKO. Vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, ročník 2009, částka 133, číslo 410. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/69690/1/2>

ČESKO. Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2002, ročník 2002, částka 174, číslo 500. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3993>

ČESKO. Vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2002, ročník 2002, částka 174, číslo 504. Dostupné také z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/54043/1/2>

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2012, ročník 2012, částka 33, číslo 89. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2>

ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2012, ročník 2012, částka 34, číslo 90. Dostupné také z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74908/1/2>

ČESKO. Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2002, ročník 2002, částka 61, číslo 150. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/53360/1/2>

ČESKO. Zákon č. 256/2004, o podnikání na kapitálovém trhu. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2004, ročník 2004, částka 84, číslo 256. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/57888/1/2>

ČESKO. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2009, ročník 2009, částka 87, číslo 280. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/69223/1/2>

ČESKO. Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1992, ročník 1992, částka 119, číslo 593. Dostupné také z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/40382/1/2>

DRÁB, Ondřej a kol. *Zákon o daních z příjmů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-054-7.

KOVALÍKOVÁ, Hana. *Vnitřní směrnice pro podnikatele*. 15. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2003]-2021. Účetnictví (ANAG). ISBN 978-80-7554-323-3.

KRÁLÍK, Lukáš. Tvorba a publikace judikatury. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva* [online]. Ústav státu a práva AV ČR, 2018, 2018, 2018 (4), 320-332 [cit. 2022-11-27]. ISSN 0231-6625. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/archiv/2018/2018-4.html?a=3290>.

LNĚNIČKA, Libor. Globalizace a její geografický rozměr. In: *Vybrané texty z politické geografie: Distanční texty pro magisterské studium* [online]. 02/2011 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js11/geo/web/pages/globalizace.html>

MEJZLÍK, Ladislav. Návrh nového zákona o účetnictví zveřejněn. In: *Legislativa* [online]. Praha: Národní účetní rada, 2022, 26.10. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://nur.cz/2022/10/26/navrh-noveho-zakona-o-ucetnictvi-zverejnen/>

NOVOTNÁ, Monika. *Zákon o dani z přidané hodnoty: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-826-9.

Nový zákon o účetnictví se zvláštní částí důvodové zprávy. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 26.10.2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2022-10-24_MPR-Novy-zakon-o-ucetnictvi-se-zvlastni-casti-duvodove-zpravy.docx

Obecná část důvodové zprávy k novému zákonu o účetnictví. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 26.10.2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2022-10-24_MPR-Obecna-cast-duvodove-zpravy-k-novemu-zakonu-o-ucetnictvi.docx

ODBOR 32 - DAŇOVÁ LEGISLATIVA. Meziresortní připomínkové řízení k návrhu zákona o účetnictví. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2022, 26.10.2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/verejne-diskuze/2022/meziresortni-pripominkove-rizeni-k-navrh-49074>

POLACHOVÁ, Kateřina a Libuše MÜLLEROVÁ. Interpretation of the National Accounting Board helps accountants and auditors. In: *Český finanční a účetní časopis* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2019, 2019(2), s. 5-20 [cit. 2023-01-03]. ISSN 18022200. Dostupné z: doi:10.18267/j.cfuc.528

Předmluva Národní účetní rady k Interpretacím českých účetních předpisů. In: *Národní účetní rada* [online]. Praha: Národní účetní rada, 2019, 14.12.2019 [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <http://nur.cz/interpretace/predmluva-k-interpretacim-nur/>

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, 2022, 2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2014, 760 s. ISBN 978-80-247-3671-6.

RUTAROVÁ, Táňa. *Uplatnění vzájemných práv účastníků v civilním soudním řízení*. Olomouc, 2013. Dostupné také z: <https://theses.cz/id/aejg1/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka – Průvodce podvojným účetnictvím k I. I. 2023*. 23., aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2023. ISBN 978-80-7554-379-0.

SCHÖN, Monika. Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1722. In: *Daně, účetnictví, právo, práce a mzdy pro profesionály* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2020, 15.06.2020 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.du.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-1722-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtuvCojFP1DmXYVzHCA42ZQug8usWXjiBQ/>

Stanovy NÚR. In: *Národní účetní rada* [online]. Praha: Národní účetní rada, 1999 [cit. 2022-11-29]. Dostupné z: <http://nur.cz/o-nas/stanovy-nur/>

ŠIROKÝ, Jan. *Psaní a prezentace odborných textů*. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-340-7.

VAŠEK, Libor a Pěva ČOUKOVÁ. Interpretace I-43 Poskytnuté zálohy v cizí měně. In: *Interpretace NÚR* [online]. Praha: Národní účetní rada, 2020, 19.10.2020 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <http://nur.cz/interpretace/schvalene-interpretace/i-43/>

VAŠEK, Libor a Libuše MÜLLEROVÁ. Interpretace I-47 Přijaté zálohy v cizí měně. In: *Interpretace NÚR* [online]. Praha: Národní účetní rada, 2022, 31.01.2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <http://nur.cz/interpretace/schvalene-interpretace/i-47-prijate-zalohy-v-cizi-mene/>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Způsoby oceňování podílů a účtování kurzových rozdílů podle druhu podílu (míry účasti v obchodní korporaci).....	18
Tabulka 2: Účtování kurzových rozdílů podle způsobu ocenění cenných papírů	19
Tabulka 3: Zaúčtování příkladu 1	28
Tabulka 4: Zaúčtování příkladu 2	29
Tabulka 5: Zaúčtování příkladu 3	30
Tabulka 6: Zaúčtování příkladu 4	30
Tabulka 7: Zaúčtování příkladu 5, varianta a)	31
Tabulka 8: Zaúčtování příkladu 5, varianta b).....	32
Tabulka 9: Zaúčtování příkladu 5, varianta c).....	32
Tabulka 10: Zaúčtování příkladu 6	33
Tabulka 11: Zaúčtování příkladu 6 – zachycení jiné pohledávky	33
Tabulka 12: Zaúčtování příkladu 7	34
Tabulka 13: Zaúčtování příkladu 8, varianta a) pokles kurzu	35
Tabulka 14: Zaúčtování příkladu 8, varianta b) vzrůst kurzu.....	36
Tabulka 15: Zaúčtování příkladu 9	37
Tabulka 16: Kurzy používané k přepočtu hodnoty pohledávek	38
Tabulka 17: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových pohledávek.....	38
Tabulka 18: Zaúčtování příkladu 10	39
Tabulka 19: Kurzy, které budou používány k přepočtu hodnoty pohledávek	40
Tabulka 20: Kurzové rozdíly, které budou vznikat u cizoměnových pohledávek.....	40
Tabulka 21: Zaúčtování příkladu 11	41
Tabulka 22: Zaúčtování příkladu 13	43
Tabulka 23: Zaúčtování příkladu 14	44
Tabulka 24: Zaúčtování příkladu 15	44
Tabulka 25: Zaúčtování příkladu 16, varianta a)	46
Tabulka 26: Zaúčtování příkladu 16, varianta b).....	46
Tabulka 27: Zaúčtování příkladu 16, varianta c).....	46
Tabulka 28: Zaúčtování příkladu 17	47
Tabulka 29: Zaúčtování příkladu 18	48

Tabulka 30: Zaúčtování příkladu 18 – zachycení jiného závazku.....	48
Tabulka 31: Zaúčtování příkladu 19.....	49
Tabulka 32: Zaúčtování příkladu 20, varianta a) pokles kurzu	50
Tabulka 33: Zaúčtování příkladu 20, varianta b) nárůst kurzu.....	51
Tabulka 34: Kurzy používané k přepočtu hodnoty závazků.....	52
Tabulka 35: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových závazků	52
Tabulka 36: Zaúčtování příkladu 21	53
Tabulka 37: Kurzy, které budou používány k přepočtu hodnoty závazků	54
Tabulka 38: Kurzové rozdíly, které budou vznikat u cizoměnových závazků	54
Tabulka 39: Účtování o DPH u zálohy zachycené na účtu 314.....	58
Tabulka 40: Účtování přes „pomocný účet“ 314.....	58
Tabulka 41: Účtování bez použití účtu 314	59
Tabulka 42: Zaúčtování příkladu 22	60
Tabulka 43: Zaúčtování příkladu 23, varianta a)	60
Tabulka 44: Zaúčtování příkladu 23, varianta b).....	61
Tabulka 45: Zaúčtování příkladu 23, varianta c).....	61
Tabulka 46: Zaúčtování příkladu 24	62
Tabulka 47: Zaúčtování příkladu 25	63
Tabulka 48: Zaúčtování příkladu 26	64
Tabulka 49: Zaúčtování příkladu 27	65
Tabulka 50: Zaúčtování příkladu 28	66
Tabulka 51: Zaúčtování příkladu 29	66
Tabulka 52: Zaúčtování příkladu 30	67
Tabulka 53: Kurzy používané k výpočtu hodnoty poskytnutých záloh.....	68
Tabulka 54: Kurzy používané k přepočtu hodnoty poskytnutých záloh	68
Tabulka 55: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových poskytnutých záloh.....	69
Tabulka 56: Kurzy používané k výpočtu hodnoty přijatých záloh	69
Tabulka 57: Kurzy používané k přepočtu hodnoty přijatých záloh	70
Tabulka 58: Kurzové rozdíly vznikající u cizoměnových poskytnutých záloh.....	70

Seznam schémat

Schéma 1: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u pohledávek.....	72
Schéma 2: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u závazků.....	76
Schéma 3: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u poskytnutých záloh.	79
Schéma 4: Rozhodovací strom pro účtování kurzových rozdílů u přijatých záloh	80

Seznam zkratek

CP	cenný papír
ČÚS	český účetní standard
DDPP	daňový doklad k přijaté platbě
DPH	daň z přidané hodnoty
NNO	nestátní nezisková organizace
ODD	opravný daňový doklad
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ÚJ	účetní jednotka
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
ZoDPH	zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
ZoÚ	zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví